

.....कृषि सहकारी संस्था लि.को
विनियम २०.....
.....कृषि सहकारी संस्था लि. संचालन गर्न बनेको विनियम

प्रस्तावना

अन्तर्राष्ट्रिय सहकारीका मूल्य, मान्यता, र सिद्धान्तका आधारमा सदस्यहरूमा छरिएर रहेको श्रम, श्रोत साधन र प्रविधिलाई एकीकृत गरी सदस्यहरूका निर्वाचित प्रतिनिधिद्वारा संचालित एवं प्रजातान्त्रिक पद्धतिबाट नियन्त्रित लोकतान्त्रिक, स्वायत्त स्वशासित संगठनको रूपमा सहकारी संस्थाको माध्यमद्वारा हामी प्रत्येक सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासको लागि एक सहकारी संस्थाको गठन गरी संचालन गर्न आवश्यक भएकोले, आरुघाट गाउँपालिकाको सहकारी ऐन २०७५ को दफा १७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरीकृषि सहकारी संस्था लि. को स्थापनाको लागि मितिगते मा बसेको प्रथम प्रारम्भिक भेलाको निर्णय बमोजिम यो विनियम तर्जुमा गरी मितिगते बसेको दोश्रो प्रारम्भिक भेलाले सर्व सम्मतबाट पारित गरेको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- क. यस विनियमको नामकृषि सहकारी संस्था लि. को विनियम, २०.....रहेको छ ।
- ख. यो विनियम आरुघाट गाउँपालिकाको कार्यालय बाट स्वीकृत गरेपछि तुरुन्त लागु हुनेछ ।

२. संस्थाको नाम र ठेगाना :

- क. संस्थाको नाम :.....कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड रहनेछ । अंग्रेजीमाkrishi sahakari sanstha limited. रहनेछ ।
- ख. संस्थाको ठेगाना : संस्थाको कार्यालय गोरखा जिल्ला, आरुघाट गाउँपालिकामा रहनेछ ।
- ग. आरुघाट गाउँपालिकाको पूर्व स्वीकृति लिई मात्र ठेगाना परिवर्तन गरिनेछ । संस्थाका बढी सदस्यहरूलाई पायक पर्ने ठाँउमा कार्यालय राखिनेछ ।
- घ. सामान्यता कार्यालय राख्दा समान प्रकृतिको अर्को सहकारी संस्था रहेको भवन प्रयोग गरिने छैन ।
- ङ. ठेगाना परिवर्तनको सूचना अनिवार्य रूपमा आफ्ना सदस्यहरू एवं आरुघाट गाउँपालिकाको कार्यालय गोरखा र सहकारीका संघहरूमा दिइनेछ ।
- च. सहकारी संस्थाको कार्यालय सबै सदस्यहरूको सहज पहुँच हुने र देखिने स्थानमा राखिने छ ।
- छ. संस्थाको साइनबोर्डमा स्पष्ट बुझिने गरी संस्थाको नाम, ठेगाना, स्वीकृत लोगो, कार्यक्षेत्र र सम्पर्कका लागि फोन,इमेल, फ्याक्स, पोष्ट बक्स आदि उल्लेख गरिनेछ ।
- ज. सम्पर्क वा पत्राचारको मध्यममा गरिने परिवर्तनको सूचना सबै सदस्य र सम्बद्ध सबै सरकारी निकाय तथा सहकारीका संघहरूमा गराइनेछ ।
- झ. समितिले संस्थाको कार्यालयमा सबैले देख्ने ठाँउमा निम्न कुराहरू खुलेको सूचना राखी सम्बन्धित सबैलाई सुसूचित गर्नेछ :-

१. संस्थाको प्रमुख कारोबार :-
२. कुल सदस्य संख्या :-
३. कारोबारको विवरण :- यस अन्तर्गत कूल संकलित शेयर पुँजी, कुल निक्षेप संकलन, कुल लगानी, र कारोबारबाट भएको लाभांश उल्लेख गरिनेछ । यस्तो विवरण लेखा परिक्षण गरेको गत आर्थिक वर्षको श्रेताको आधारमा राखिनेछ ।
४. लिने दिने व्याजदर ।
५. संचालक तथा लेखा समितिका पदाधिकारीको नाम, ठेगाना र सम्पर्क फोन ।
३. **कार्यक्षेत्र** : यस संस्थाको कार्य क्षेत्र गोरखा जिल्ला आरुघाट गाउँपालिकाको वडा नं.....मा रहेका टोलहरुमा मात्र सिमित रहनेछ ।
४. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस विनियममा :-
 - क. "ऐन" भन्नाले आरुघाट गाउँपालिकाको सहकारी ऐन २०७५ सम्झनु पर्दछ ।
 - ख. "नियमावली" भन्नाले सम्बन्धित स्थानीय तहको सहकारी ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली सम्झनु पर्दछ ।
 - ग. "रजिष्ट्रार" भन्नाले सहकारी विभागका रजिष्ट्रार वा निजबाट अधिकार प्राप्त अधिकारीलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - घ. "संस्था" भन्नालेकृषि सहकारी संस्था लिमिटेड लाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ङ. "विनियम भन्नाले"कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड को विनियम २०.....सम्झनु पर्दछ ।
 - च. "सदस्य" भन्नाले संस्थाको शेयर खरिद गरी यस विनियम बमोजिमको सदस्यको दायित्व निर्वाह गर्न तयार भएको व्यक्तिलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - छ. "साधारण सभा" भन्नाले प्रारम्भिक साधारण सभा, वार्षिक साधारण सभा र विशेष साधारण सभा समेत लाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ज. "समिति" भन्नाले संस्थाको संचालक समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - झ. "संचालक" भन्नाले यस विनियम बमोजिम गठित समितिका निर्वाचित अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, एवं सदस्यहरुलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ञ. "उपसमिति" भन्नाले संस्थाद्वारा यस विनियम बमोजिम गठित कुनै निश्चित कार्य गर्नका लागि अवधि तोकी गठन गरिएको उप-समिति समेतलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ट. "शेयर" भन्नाले संस्थाको शेयर पुँजीको विभाजित अंशलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ठ. "शेयर प्रमाण पत्र" भन्नाले शेयर किन्ने व्यक्तिलाई सो वापत संस्थाबाट दिएको **अनुसूची ३** बमोजिमको निस्सालाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ड. "बचत परिचालन" भन्नाले सदस्यहरु बाट बचत संकलन गर्ने र सदस्यहरुमा कृषि ऋण लगानी गर्ने दुवै कार्यलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ढ. "बचत निक्षेप" भन्नाले सदस्यहरुले पुर्व निर्धारित दरमा व्याजको रुपमा लाभ प्राप्त गर्ने गरी संस्थामा जम्मा गरेको रकमलाई सम्झनु पर्दछ ।

- ण. "ऋण" भन्नाले संस्थाले निश्चित सर्त र सम्झौताको आधारमा भविष्यमा निर्धारित दरमा व्याज बापतको रकम समेत थप गरी फिर्ता बुझाउने गरी विनियमको अधिनमा रही कृषि प्रयोजनको लागि ऋणको रूपमा प्राप्त गरेको रकमलाई सम्झनु पर्दछ ।
- त. "आर्थिक वर्ष" भन्नाले प्रत्येक वर्षको श्रावण एक गते देखि आषाढ मसान्त सम्मको अवधिलाई सम्झनु पर्दछ ।
- थ. "अध्यक्ष" भन्नाले संस्थाको अध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।
- द. "कृषक" भन्नाले आरुघाट गाउँपालिका वडा नं.....भिन्नका यस संस्थासंग आवद्ध भएको कृषि पेशा, व्यावसाय गर्ने कृषकलाई बुझाउछ ।
- ध. "व्यवस्थापक" भन्नाले संस्थाको व्यवस्थापक सम्झनु पर्दछ ।
- न. "तोकिए वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले संस्थाको विनियम बमोजिम स्वीकृत नीति/नियममा उल्लेख भएकोलाई सम्झनु पर्दछ ।
- न. "दर्ता गर्ने अधिकारी" भन्नाले ऐनको दफाबमोजिम तोकिएको दर्ता गर्ने अधिकारी सम्झनुपर्दछ र सो शब्दले निजबाट अधिकारप्राप्त अधिकृत समेतलाई जनाउनेछ ।

५. संस्था संगठित संस्था हुने :

- क. संस्था अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित संस्था हुनेछ ।
- ख. संस्थाको सबै कामकाज प्रमाणित गर्नका लागि **अनुसूची -१** मा उल्लेख गरिए अनुसार आफ्नो छुट्टै चिन्ह अंकित छाप रहनेछ ।
- ग. संस्थाको छाप संचालक समितिबाट अधिकार प्राप्त व्यक्तिको जिम्मामा हुनेछ ।
- घ. संस्थाले व्यक्ति सरह प्रचलित कानून एवं विनियममा उल्लेख भए बमोजिम चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न र सम्पत्ति बेचबिखन गर्न कुनै प्रकारले बन्दोवस्त गर्न सक्नेछ ।
- ङ. संस्थाले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न र सो उपर पनि सोहि नामबाट उजुर लाग्न सक्नेछ ।

६. सहकारी सिद्धान्त र आबद्धता :

- क. अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी महासंघद्वारा पारित सहकारीका निम्न सात सिद्धान्तहरु यस विनियमको अभिन्न अंग हुनेछन । यी सिद्धान्तहरुको अनुसरण गर्ने र गराउने गरी संस्थाका क्रियाकलापहरु निर्देशित हुनेछन ।
१. स्वेच्छिक तथा खुला सदस्यता ।
 २. सदस्यहरुद्वारा प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण ।
 ३. सदस्यहरुको आर्थिक सहभागिता ।
 ४. स्वायत्तता तथा स्वतन्त्रता ।
 ५. शिक्षा, तालिम र सूचना ।
 ६. सहकारीहरु बिच सहयोग ।
 ७. समुदाय प्रति चासो ।
- ख. सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सहकारी बीच पारस्परिक सहयोगको अभिवृद्धि गर्न यो संस्थाको दर्ता भई प्रारम्भिक साधारण सभा सम्पन्न भएको तीन महिना भित्र जिल्ला सहकारी संघ लिमिटेड र जिल्ला कृषि सहकारी संघ लिमिटेडको सदस्यता लिइनेछ ।

परिच्छेद -२
उद्देश्य र कार्य

७. संस्थाको मुख्य उद्देश्य निम्न अनुसार रहेका छन् :

- क. सहकारी मुल्य मान्यता एवं सिद्धान्तको पालना गर्दै संस्थागत सुशासन कायम गर्न जोड दिने ।
- ख. सदस्यहरूलाई परम्परागत कृषि प्रणालीबाट व्यवसायिक र आधुनिकीकरण गर्ने ।
- ग. सदस्यहरूको उत्पादन क्षमतालाई अभिवृद्धि गर्ने ।
- घ. सदस्यहरूबाट बचत संकलन एवं अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूसंग कर्जा प्राप्त गरी आवश्यक वित्तीय श्रोत संकलनमा जोड दिने ।
- ङ. कार्य क्षेत्र भित्रका गरिब,दलित,जनजाति,महिला,साना किसानहरूलाई संगठित गराई सहकारिताको माध्यमबाट उनीहरूको जीवन स्तर उकास्न आर्थिक, सामाजिक एवं सामुदायिक विकासमा जोड दिने ।
- च. सदस्यहरूको सामाजिक जीवनको विविध क्षेत्रमा संस्थागत सहयोग पुर्याउने खालका सेवामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरी सहकारिताको महत्व स्थापित हुने काम समुदायमा प्रदर्शित गर्ने ।
- छ. सदस्यहरूमा कृषि क्षेत्रमा आत्मनिर्भर हुन र बचत गर्ने बानीको विकास आय, आर्जन क्षमतामा वृद्धि र पारस्परिक सहयोगको आधारमा व्यवसायिक विकास गर्ने ।

८. कार्यहरू (गतिविधिहरू):

संस्थाले विनियमको दफा ७ बमोजिमको उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न प्रचलित ऐन,नियम निर्देशिकाहरूको पूर्ण पालना गरी निम्न कार्यहरू गर्नेछ ।

- क. सदस्यहरूलाई परम्परागत कृषि प्रणाली बाट बजारमुखी कृषि प्रणालीमा रुपान्तरण गरी उत्पादन (प्रशोधन समेत) विनियम (वितरण प्रणाली) उपभोगमा सहकारी पद्धतिको विकास गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।
- ख. प्रचार प्रसारका विभिन्न माध्यमहरूबाट सदस्यहरूलाई व्यावसायिक कृषि प्रणालीमा उत्प्रेरित गर्न चेतना जगाई बजारमुखी उत्पादनको तरिका प्रदर्शन, नतिजा प्रदर्शन, स्थलगत भ्रमण, तालिम आदिको माध्यमबाट कृषिको उत्पादकत्व बढाउन र कृषि बजारमा सहज पहुँच पुर्याउन वित्तीय, प्राविधिक, सामाजिक र सांस्कृतिक सहयोग जुटाउने ।
- ग. कृषिको उत्पादकत्व बढाउन कृषि सामग्रीको सुलभता, सिंचाई, विद्युत सडक र बजार जस्ता आधारभूत पूर्वाधार विकास गर्न मद्दत गर्ने वा सदस्यहरूबीचमा उपसमिति निर्माण गरी सम्बन्धित निकायहरूको स्वीकृति लिएर उक्त कार्यहरू गर्ने ।
- घ.
- ङ.
- च.
- छ.
- ज.
- झ.
- ञ.

- ट.
ठ.
ड.

परिच्छेद - ३ सदस्यता

९. सदस्यता :

उपरोक्त बमोजिम निश्चित भौगोलिक क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने एकै उद्देश्यबाट संगठित सोहि संगठनमा आबद्ध रहेका, संस्थाको कार्यक्रममा सरिक रही साधारण सभाबाट पारित नीति अनुरूप आय-आर्जन गरेको रकमबाट नियमित रूपले बचत गर्न चाहने वा आवश्यकता अनुसार ऋण लिई आफ्नो परिवारको आर्थिक, सामाजिक तथा संस्कृतिक अवस्था सुधार गरी जीवनस्तर माथि उठाउने उद्देश्य लिने र संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम सदस्यको देहायका व्यक्तिले विनियमको अधिनमा रही सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछन ।

क. संस्था दर्ताको लागि निवेदन दिने व्यक्तिहरू र

ख. संस्था दर्ता भईसकेपछि विनियमको दफा १० बमोजिम सदस्यताको लागि योग्यता पुगेको व्यक्तिहरू ।

१०. सदस्यताको लागि योग्यता:

सदस्यता प्राप्तिको लागि देहायमा उल्लेख भए बमोजिमको योग्यता पुगेको व्यक्ति हुनुपर्दछ ।

क. नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको ।

ख. संस्थाको कार्य क्षेत्र भित्र बसोबास गरेको ।

ग. संस्थाको सेवा उपभोग गर्न चाहने र संस्थामा जिम्मेवारी वहन गर्न स्वीकार गर्ने व्यक्ति ।

घ. संस्थाको विनियमको पालना गर्न मन्जुर गर्ने व्यक्ति ।

ड. प्रचलित कानूनको अयोग्य नठहरिएको व्यक्ति ।

च. संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम सदस्यता शुल्क बुझाएको र शेयर खरिद गरेको व्यक्ति ।

छ. फौजदारी अभियोग नलागेको ।

ज. संस्थाको बचत नीति बमोजिम क्षमता अनुसार नियमित बचत गर्ने व्यक्ति ।

झ. कृषि पेशासंग आवद्ध भएको व्यक्ति ।

ञ. समान प्रकृतिको सोहि जिल्ला भित्रको अन्य सहकारी संस्थामा सदस्य नभएको व्यक्ति ।

सदस्यता प्राप्त गर्न चाहने व्यक्तिले तोकिएको दांचामा उपरोक्त विवरण खोली आवश्यकता अनुसार सोको प्रमाण संकलन गरी निवेदन पेश गरेपछि आवश्यक जाचबुझ गरी संचालक समितिको निर्णय बमोजिम सदस्यता प्रदान गरिनेछ ।

११. प्रवेश शुल्क :

विनियमको दफा ९ अनुसार निवेदन स्वीकार भएको अवस्थामा निवेदकले प्रवेश रु.....पछि फिर्ता नहुने गरी) बुझाउनु पर्नेछ ।

१२. सदस्यता कायम नरहने :

१. देहायमा उल्लेख भएका अवस्थामा कुनै व्यक्ति वा संस्थाको सदस्यता कायम रहने छैन ।

- क. तोकिएको अवधिभित्र शेयरको पुरा रकम चुक्ता नगरेमा ।
- ख. सदस्यको मृत्यु भएमा ।
- ग. मगज विग्रिएको प्रमाणित भएमा ।
- घ. नैतिक पतन हुने फौजदारी अभियोग अदालतबाट प्रमाणित भई सजाय पाएमा ।
- ङ. राजीनामा स्वीकृत भएमा ।
- च. सम्पूर्ण शेयर हस्तान्तरण गरेमा ।
- छ. विनियमको दफा १३ अनुसार सदस्यताबाट निष्काशन भएमा ।
- ज. संस्था विघटन भएमा वा खारेजीमा परेमा ।
- झ. साधारण सभाको निर्णयले संस्थाको उद्देश्य वा हित विपरित कार्य गरेको ठहर गरेमा ।
- ञ. विनियमको दफा १० बमोजिम योग्यता नभएमा वा नरहेमा ।

२. उपदफा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै सदस्यले संस्थाबाट प्राप्त गरेको ऋण वा संस्थालाई तिर्नु पर्ने बाँकी बक्यौता भुक्तानी गर्न बाँकी रहेछ भने त्यस्तो सदस्यले र त्यस्तो सदस्यको तर्फबाट धितो वा जमानत बस्ने अरु कुनै सदस्यले संस्थाको सदस्यताबाट राजीनामा गर्न पाउने छैन । राजीनामा स्वीकृत भइसकेको रहेछ भने पनि निजले संस्थालाई तिर्नुपर्ने दायित्त्वबाट उन्मुक्ति पाउने छैन ।

१३. सदस्यता बाट निष्काशन :

१. संचालक समितिले छानविन गरी एवं सफाईको मौका समेत दिई कुनै सदस्यलाई निम्न आधारमा बहुमतको निर्णयले सदस्यताबाट निष्काशन गर्न सकिनेछ :-
 - क. संस्थाको संचालन र प्रगतिमा हानी हुने कुनै किसिमको कार्य गरेमा ।
 - ख. संस्थाको स्वीकृत नीति नियम विखिलाप काम गरेमा ।
 - ग. संस्थाको प्रतिष्ठामा आंच आउने खालको कार्य गरेमा ।
 - घ. संस्थाको चल अचल सम्पत्ति हिनामिना गरेको प्रमाणित भएमा ।
 - ङ. आफु आवद्ध रहेको समुहले निजलाई समुहबाट हटाउने वा निजलाई सदस्यताबाट निष्काशन गर्ने निर्णय गरी समिति समक्ष गरेको सिफारिस संचालक समितिले स्वीकृत गरेमा ।
 - च. विनियममा व्यवस्था भए बमोजिम सदस्य हुन आवश्यक योग्यता नरहेमा ।
२. उपदफा १ बमोजिम कुनै सदस्यलाई संचालक समितिले निष्काशन गर्नु अघि सम्बन्धित सदस्यतालाई आफुलाई लागेको आरोप सम्बन्धमा स्पष्टीकरण दिने र आरोपको खण्डन गर्ने वा आवश्यक प्रमाण प्रस्तुत गर्न बढीमा ३५ दिनको म्याद दिईनेछ ।
३. छानविनको क्रममा समितिको बहुमतको निर्णयले सम्बन्धित सदस्यलाई निलम्बन गरी संस्थाबाट कुनै खास सेवा वा सुविधा उपलब्ध गर्न नपाउने गरी बढीमा एक वर्ष सम्मका लागि बन्देज लगाउन सक्नेछ ।
४. उपदफा १ र २ अनुसारको निर्णयमा चित्त नबुझेमा सदस्यले साधारण सभा समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ र साधारण सभाको बहुमतले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१४. सदस्यताबाट राजीनामा :

- क. कुनै सदस्यलाई संस्थाको सेवा तथा सुविधा आफुलाई आवश्यक छैन भन्ने लागेमा सदस्यता बाट राजीनामा दिन सक्नेछ ।
तर, सदस्यता छाड्न चाहने सदस्यले संस्थाबाट लिएको ऋण वा अन्य कुनै बाँकी बक्यौता चुक्ता गर्न बाँकी रहेको खण्डमा त्यस्तो र त्यस्तो सदस्यको जमानत बस्ने कुनै पनि सदस्यले राजीनामा दिन पाउने छैन ।
- ख. सदस्य र त्यस्तो सदस्यको जमानत बस्ने सदस्यको राजीनामा स्वीकृत भई सकेको रहेछ भने पनि त्यस्तो व्यक्तिले संस्थालाई तिर्न बुझाउनुपर्ने दायित्वबाट छुट पाउने छैन ।
- ग. सदस्यताबाट दिएको राजीनामा समितीबाट स्वीकृत भई संस्थाको सदस्यताबाट हटेको व्यक्तिले पुनः सदस्यता प्राप्त गर्न चाहेमा राजीनामा स्वीकृत भएको मितिले एक वर्ष पछि मात्र पुनः रितपूर्वक संस्थामा निवेदन दिएमा पुनः सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- घ. संस्थाले सदस्यता छाड्नका लागि लिखित राजीनामा आर्थिक वर्ष समाप्त हुनु ३ महिना अगावै समितिलाई प्राप्त हुने गरी पेश गर्नुपर्नेछ । यस्तो राजीनामा चालु आर्थिक वर्षको अन्तिम दिनको भोलिपल्ट देखि लागु हुने समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

१५. सदस्यको काम, कर्तव्य, र अधिकार : सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन :-

- क. एक सदस्य एक मतको मताधिकार प्रयोग गर्ने ।
- ख. साधारण सभाबाट निर्वाचित भई संस्थाको व्यवस्थापनको नेतृत्व लिने वा सरिक हुने ।
- ग. संस्थामा नियमित रूपमा बचत गर्ने र सोमा निर्धारित व्याज प्राप्त गर्ने ।
- घ. संस्थाको बचत तथा ऋण नीतिको आधारमा ऋण प्राप्त गर्ने र सोको किस्ताबन्दी रूपमा साँवा तथा व्याज नियमित रूपमा भुक्तानी गर्दै जाने ।
- ङ. सदस्य एवं समूहको हितमा संचालकलाई आवश्यक सल्लाह र सहयोग पुर्याउने ।
- च. संस्थाको साधारण सभामा सहभागी भई छलफल भाग लिने तथा संस्थाको गतिविधिका बारेमा प्रश्न गर्ने ।
- छ. साधारण सभाको विभिन्न विषयमा गरिने निर्णयमा आफ्नो मतको प्रयोग गर्ने ।
- ज. संस्थाले सदस्यका लागि संचालन गरेका सुविधाको उपभोग गर्ने ।
- झ. सहकारीका प्रचलित कानून र सहकारीका सर्वमान्य सिद्धान्त बमोजिम संस्था नचलेको अवस्थामा संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम संस्था सुद्वीकरणको अभियानमा सक्रियता लिने ।

१६. सदस्यको दायित्व :

- क. सदस्यको दायित्व आफुले लिएको शेयर रकमसम्म मात्र सिमित रहनेछ ।
- ख. संस्थाको विनियमको पालना गर्नु सम्पूर्ण सदस्यहरूको दायित्व हुनेछ ।

१७. सदस्यताको दर्ता किताब :

समितिले सदस्यहरूको दर्ता किताब **अनुसूची-२** बमोजिमका कुराहरू उल्लेख हुने गरी खडा गर्नेछ । शेयर सदस्यहरूको स्थायी ठेगाना, पेशा व्यवसाय, सम्पर्क फोन नम्बर, कारोबारको विवरण र सदस्यता मागको निवेदन तथा सदस्यता छाडेको अभिलेख अध्यावधिक गरी राख्नेछ । कार्य क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने वा अनधिकृत व्यक्तिलाई सदस्यता नदिने र सदस्यता नदिई कारोवार गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित बनाई संस्थाको ख्याती बढाउने प्रयास समितिले गर्नेछ ।

परिच्छेद -४

शेयर पुँजी

१८. शेयर पुँजी :

१. संस्थाको कुल शेयर पुँजी रु. हुनेछ । संकलित शेयर पुँजीको रकम कुल बचत निक्षेप संग कम्तिमा १:१० को अनुपातमा शेयर बचत रहने व्यवस्था समितिले मिलाउने छ ।
२. संस्थाको कुल संकलित शेयर पुँजीको २०% नबढाई कुनै एक सदस्यले जतिसुकै पनि शेयर खरिद गर्न सक्नेछ ।
३. संस्थाले सार्वजनिक रूपमा बिज्ञापन गरी शेयर विक्री गर्ने छैन ।
४. संस्थाले अर्को प्रारम्भिक सहकारी संस्थाको शेयर खरिद गर्ने छैन । तर सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सहकारी संस्थाहरु बिच आपसी सम्झौता बमोजिम सयुक्त रूपमा कुनै कार्यक्रम संचालन गर्न वा संस्थाको हितका लागि आर्थिक कारोबार गर्न सकिनेछ ।
५. जिल्ला सहकारी संघ र जिल्ला कृषि सहकारी संघमा सदस्यता हुन सक्नेछ ।
६. संस्थाले वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्था वा अन्य कम्पनीको शेयर खरिद गर्ने छैन ।
तर, सहकारी बैंक, साना किसान बैंक वा आफु सदस्य रहेको सहकारीका संघहरुको शेयर खरिद गरी सहकारीको विकासमा योगदान पुर्याउनेछ ।
७. समितिले संकलित पुँजीको आधारमा उपरोक्तनुसारको कुल पुँजीमा साधारण सभाबाट अनुमोदन गराउने गरी पुँजी वृद्धि गर्दै लान सक्नेछ । यसका लागि आरुघाट गाउँपालिकाको कार्यालयको स्वीकृत लिनेछ ।

१९. शेयरको प्रमाणपात्र :

संस्थाले सदस्यहरुलाई शेयर खरिद गरे वापत **अनुसूची -३** बमोजिम संस्थाको छाप लागेको र अधिकार प्राप्त पदाधिकारीको हस्ताक्षर भएको शेयर पत्र जारी गर्नेछ । शेयर प्रमाणपत्र हराएमा वा नासिएमा रु.....तिरी सदस्यले अर्को प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

२०. शेयरको हस्तान्तरण वा फिर्ता :

१. कुनै सदस्यको सदस्यता कायम नरहेमा निजले शेयर खरिद गरी संस्थामा लगानी गरेको रकम संस्थाको चालु आर्थिक वर्षको हिसाबजांच पश्चात निजले पाउनु पर्ने देखिएको रकम फिर्ता पाउनेछ । तर व्याजको हिसाब नगर्दै फिर्ता माग भएमा अघिल्लो व्याज दाखिला मितिदेखि फिर्ता माग गर्दा सम्मका व्याज दिन संस्था बाध्य हुनेछैन ।
२. संस्थाको कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा वा निको नहुने गरी बहुलाएको प्रमाणित भएमा, निजको नाउमा रहेको र संस्थाबाट निजलाई प्राप्त हुने हक निजले कुनै हकवाला मनोनित गरेको रहेछ भने सो हकवालालाई र सो हकवाला नभए प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालालाको प्रचलित कानूनको अधिनमा रही नामसारी गरिदिनेछ ।

परिच्छेद-५

बचत निक्षेप संकलन, ऋण लगानी, व्याजदर र तरलता सम्बन्धि व्यवस्था

२१. बचत निक्षेप संकलन : संस्थाले देहाय बमोजिमको बचत सदस्यहरुबाट संकलन गर्न सक्नेछ:-

१. सदस्यले साधारण बचतको रुपमा संस्थाको सदस्यता प्राप्त गरेको मिति देखि संस्थामा आफुले कबुल गरेको बचत रकमको किस्ताको भुक्तानी नियमित रुपमा गर्नुपर्नेछ । यस्तो नियमित बचत किस्ता आग्रिम रुपमा पनि जम्मा गर्न सकिनेछ ।
२. सदस्यले उपदफा १ बमोजिम जम्मा गरेको रकम जुनसुकै बेला पनि झिक्न सक्नेछ र साधारण बचतमा दिईने व्याज सम्बन्धि व्यवस्था बचत तथा ऋण नीतिको अधिनमा रही समितिले समय समयमा तोकेबमोजिम हुनेछ ।
३. संस्थाले शेयर पुँजीको बढीमा १० गुणा सम्म मात्र सदस्यहरुबाट बचत संकलन गर्नेछ ।
४. संस्थाले सर्वजनिक रुपमा विज्ञापन गरी बचत निक्षेप संकलन गर्ने वा ऋण प्रवाह गर्ने छैन ।
५. संस्थाले बचत निक्षेप संकलन गर्ने र कर्जा प्रवाह गर्ने कार्य आफ्नो सदस्यहरुका बिचमा मात्र सिमित रही गर्ने छ ।
६. संस्थाले गैह्र सदस्यसँग बचत तथा ऋणको कारोबार गर्नेछैन ।
७. संस्थाले सहकारी बैंक, साना किसान विकास बैंक र सहकारीका संघहरु वाहेक प्राकृतिक व्यक्ति संग मात्र बच्चात तथा ऋणको कारोबार गर्नेछ ।
८. सामान्यता कुनै सदस्यबाट एकमुष्ट आवधिक बचत स्वीकार गर्दा संस्थाले त्यस्ता सदस्यको शेयर र बचत निक्षेपको अनुपात १:१० भन्दा बढी हुनेछैन ।

२२. ऋण लगानी :-

१. कुनै सदस्यले संस्थाबाट ऋण लिनु पर्दा संस्थाले तोकेको ऋण निवेदन फारम भरी ऋण लगानी उपसमिति समेतको सिफारिसमा ऋण प्रदान गर्नेछ ।
 २. समितिले सदस्यको सदस्यता, बचत निक्षेप रकम, सदस्यहरुको जमानी वा अन्य स्वीकृत धितोको आधारमा ऋण लगानी उपसमिति समेतको सिफारिसमा ऋण प्रदान गर्नेछ ।
 ३. समितिले बचत तथा ऋण लगानी नीतिको अधिनमा रही सदस्यलाई निश्चित रकम सम्मको ऋण प्रदान गर्न ऋण लगानी उपसमितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
 ४. संस्थाले कुनै एक सदस्यलाई संस्थाको प्राथमिक पुँजीको २०% प्रतिशतमा नघाई ऋण प्रदान गर्न सक्नेछ । सदस्यले लिएको ऋणको साँवा र व्याज पुरै भुक्तानी नगरेसम्म निजलाई पुनः ऋण लगानी गर्ने छैन ।
- स्पष्टीकरण : प्राथमिक पुँजी भन्नाले संस्थाको शेयर पुँजी तथा जगेडा कोषलाई सम्झनु पर्दछ ।**
५. संस्थाले सदस्यलाई ऋण प्रदान गर्दा प्रदान गरिने ऋण रकमको कम्तिमा दोब्बर मुल्य बराबरको जायजेथा धरौटी राखी वा कुनै सदस्यको धन जमानीमा मात्र ऋण लगानी गर्नेछ ।
तर, संस्थाले औचित्यताको आधारमा सामूहिक जमानीमा ऋण लगानी गर्न बाधा परेको मानिने छैन ।
 ६. संस्थाले जेथा धितो राखी ऋण लगानी गर्दा ऋण लिने सदस्यको आफ्नै वा एका संगोलका परिवारका सदस्यको नममा रहेको जेथा धितो नराखी अर्काको जेथाको आधारमा मात्र ऋण लगानी गर्ने छैन ।
 ७. सामान्यता: संस्थाबाट एकै अवधिमा संस्थाका संचालक समितिका ४९ प्रतिशत भन्दा बढी पदाधिकारीहरुले ऋण लिन सक्नेछैनन् ।
 ८. सदस्यले जुन उद्देश्यका लागि संस्थाबाट ऋण लिएको हो सोहि उद्देश्य प्राप्तिका लागि ऋणको उपयोग गर्नुपर्नेछ ।
 ९. संस्थाले आफ्ना सदस्यको शेयर प्रमाणपत्र वा अन्य कुनै सहकारी संस्थाको सदस्यको शेयर प्रमाण पत्र धितो जमानी राखी ऋण लगानी गर्नेछैन ।

१०. संस्थाले संचालक समिति, लेखा समिति तथा ऋण समिति उप-समितिका पदाधिकारीले लिएको ऋणको विवरण प्रत्येक ६ महिनामा सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गर्नेछ ।
११. समितिले संस्था दर्ता हुँदाका बखत आवेदक रहेका सदस्य बाहेक अन्य व्यक्तिको हकमा सदस्यको रुपमा तिन महिनासम्म संस्थामा नियमित बचत गरे पछि मात्र ऋण लगानी गर्नेछ ।
१२. संस्थाका संचालक समिति, लेखा समिति तथा ऋण लगानी उप-समितिका पदाधिकारीले संस्थाबाट कर्जा लिएको भएमा उक्त कर्जाको भुक्तानी गर्ने भाखा नघाउन पाउने छैन । कुनै कारणबाट भाखा नाघ्न गएमा यसरी भाखा नाघेको मितिले ३ महिना भित्रमा पनि उक्त कर्जालाई नियमित नगराएमा निज स्वतः उक्त पदबाट मुक्त हुनेछ । यसरी रिक्त भएको पदमा निज जुन प्रक्रिया पूरा गरी उक्त पद पूर्ति गरिएको हो सोही प्रक्रिया पूरा गरी २ महिना भित्रमा अर्को पदाधिकारी छनोट गरिनेछ ।
१३. ऋण लगानी प्रक्रियामा सदस्य एवं पदाधिकारी विच अन्य कुनै किसिमको विभेद गरिने छैन ।
१४. माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कृषि व्यवसाय वा कृषि सम्बन्धि कार्यको अलावा अन्य शिर्षकमा ऋण लगानी गरिने छैन ।

२३. ऋणको किसिम:

साधारण सभाले अनुमोदन गरेको ऋण नीतिको अधिनमा रही समितिले समय-समयमा ऋणको किसिम तोक्न सक्नेछ ।

२४. ऋण लगानी कोषको व्यवस्था

१. संस्थाबाट प्रवाहित हुने ऋणलाई देहाय बमोजिम ३ वर्गमा विभाजन गरी ऋण नोक्सानी कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।

क्र.स.	ऋणको वर्गीकरण	भाखा नाघेको अवधि	ऋण नोक्सानी कोषको व्यवस्था
१	असल ऋण	भाखा ननाघेको	१ प्रतिशत
२	शंकास्पद ऋण	१ वर्ष सम्म भाखा नाघेको	३५ प्रतिशत
३	खराव ऋण	१ वर्ष भन्दा बढी भाखा नाघेको	१०० प्रतिशत

२. संस्थाले उपदफा १ मा उल्लेख भए बमोजिमको ऋणको बर्गिकरण र ऋण नोक्सानी कोषको व्यवस्था गरी प्रत्येक वर्ष साउन महिना भित्र आरुघाट गाउँपालिकाको कार्यालयमा विवरण पेश गर्नेछ ।
३. संस्थाले आफ्ना सदस्यको शेयर प्रमाण पत्र वा अन्य कुनै सहकारी संस्थाको सदस्यको शेयर प्रमाण पत्र धितो जमानी राखी ऋण लगानी गर्नेछैन ।
४. समितिले संस्था दर्ता हुँदाका बखत आवेदक रहेका सदस्य बाहेक अन्य व्यक्तिको हकमा सदस्यको रुपमा तिन महिनासम्म संस्थामा नियमित बचत गरे पछि मात्र ऋण लगानी गर्नेछ ।

२५. बचत निक्षेप तथा ऋण लगानीको रकममा व्याज :

१. संस्थाले बचतमा प्रदान गर्ने व्याज दर र ऋण लगानीमा लिने व्याज दरको निर्धारण प्रचलित बजार दरको आधारमा गर्नेछ ।
२. संस्थाले बजारमा प्रचलित व्याज दर भन्दा अस्वभाविक रुपले बढी व्याजमा बचत संकलन तथा ऋण लगानीको कारोबार गर्नेछैन ।
३. संस्थाले सदस्यको बचतमा दिने उच्च व्याज दर र ऋण लगानीमा लिने उच्च व्याज दरको अन्तर सामान्यतया ६ प्रतिशत भन्दा बढी हुनेछैन ।

४. समितिले सदस्यको विभिन्न उद्देश्यमूलक कार्यक्रम संचालनार्थ साधारण सभाले अनुमोदन गरे अनुरूप ऋण नीतिमा उल्लेख भए बमोजिम ऋणको व्याज तोक्नेछ ।
५. संस्थाले बचत, ऋण लगानी, व्याज निर्धारण आदि विषयहरूमा आवश्यक शर्त प्रक्रिया तथा कार्यविधिहरू बचत तथा ऋण नीतिमा व्यवस्था गर्नेछ । संस्थाले त्यस्तो बचत तथा ऋण नीति साधारण सभाबाट अनुमोदन गराई लागु गर्नेछ ।
६. संस्थाले साधारण सभाबाट अनुमोदित बचत तथा ऋण नीति सम्बन्धित गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नेछ ।
७. संस्थाले निर्धारण गरेको व्याज दरको विवरण प्रत्येक ६ महिनामा सम्बन्धित गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नेछ ।
८. संस्थाले व्याजदर परिवर्तन गरेमा सो को विवरण संस्थाको कार्यालयमा सबैले देख्ने गरी सूचना गर्नेछ । संस्थाले परिवर्तित व्याजदर सम्बन्धि विवरण परिवर्तन भएको ७ दिन भित्र सम्बन्धित गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नेछ ।
९. संस्थाले सदस्यहरूका बिच लाभांश वितरण प्रयोजनको लागि नगद पद्धतिमा व्याज आय लेखा राख्नेछ । नगदमा प्राप्त नभएको व्याजलाई पाउनु पर्ने व्याज हिसावमा लेखि व्याज मुलतबी हिसावमा जम्मा गर्नेछ ।

२६. विलम्ब शुल्क :

१. सदस्यले संस्थाबाट लिएको ऋणको साँवा र व्याज तोकिएको अवधिमा नै तोकिएबमोजिम भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।
२. सदस्यले उपदफा (१) बमोजिम ऋणको साँवा र व्याज भुक्तानी नगरेमा,
 - क. लिएको कर्जाको मासिक रुपमा व्याज भुक्तानीनगरेमा साधारण व्याजमा ६% अतिरिक्त व्याज लाग्ने छ ।
 - ख. भुक्तानी गर्नु पर्ने शर्त भित्रको मितिमा साँवा र व्याज भुक्तानी नगरेमा साधारण व्याजमा ६% अतिरिक्त व्याज लाग्ने छ ।
३. उपदफा (२) मा उल्लेखित भन्दा बढी अवधिको लागि ऋण नीतिमा उल्लेख भए बमोजिम विलम्ब शुल्क लाग्नेछ तर ऋणीको आर्थिक स्तर र अवस्था हेरी समितिले तोके बमोजिम विलम्ब शुल्क छुट दिन सक्नेछ ।

२७. तरलता :

१. संस्थाले कुल बचत रकमको कम्तिमा १० प्रतिशत रकम अनिवार्य रुपमा तरलताको रुपमा राख्नेछ । यस प्रयोजनको लागि नगद मौज्जात, आवधिक बचत र सरकारी ऋण पत्रमा गरेको लगानी एवं सहकारी बैंक र साना किसान विकास बैंकमा राखेको मौज्जात लाई समेत तरल सम्पत्ति मानिनेछ ।
२. संस्थाले उपदफा (१) बमोजिमको तरलता रकम मध्ये कम्तिमा पाँच (५) प्रतिशत नगद मौज्जात राख्नु पर्नेछ ।
३. संस्थाले तरलताको गणना गर्दा प्रत्येक महिनाको अन्तिम दिनलाई आधार मानिनेछ ।
४. संस्थाले तरलता समेत खुलेको कारोबार सम्बन्धि विवरण संस्थाको कार्यालयमा मासिक रुपमा प्रकाशन गर्नेछ ।
५. संस्थाले तरलता सम्बन्धि विवरण समेतको प्रतिवेदन सम्बन्धित गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा प्रत्येक ६ महिनामा पेश गर्नेछ ।

परिच्छेद – ६

संस्थाको सभा र कार्य संचालन विधि

२८. प्रारम्भिक साधारण सभा :

१. तदर्थ संचालक समितिले संस्था दर्ता भएको मितिले ३ महिना भित्र संस्थाको प्रारम्भिक साधारण सभा सम्पन्न गर्नेछ ।
२. उपदफा (१) बमोजिम समितिले प्रारम्भिक साधारण सभा नबोलाएको अवस्थामा कुनै सदस्यले प्रारम्भिक साधारण सभा बोलाईदिन कार्यालय मा निवेदन दिएमा वा त्यस्तो निवेदन नदिएमा पनि रजिष्टरले सहाकरी ऐन, नियम अनुसार प्रारम्भिक साधारण सभा बोलाउन सक्नेछ ।
३. संस्थाको कुल सदस्य संख्याको ५१% सदस्यहरूको उपस्थिति भएमा प्रारम्भिक साधारण सभा संचालन गर्न गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
४. प्रारम्भिक साधारण सभाले देहायका कार्यहरू गर्नेछन:-
 - क. सभाको सभापतिको चयन गर्ने ,
 - ख. अधिल्लो दिनसम्मको संस्थाको काम कारबाहीको हर हिसावको जानकारी लिने ।
 - ग. सभामा पेश भएका प्रारम्भिक प्रतिवेदनमाथी छलफल गर्ने र निर्देशन दिने ।
 - घ. विनियममा भएको व्यवस्था बमोजिम बनेको निर्वाचन समितिले विनियममा उल्लेख भए बमोजिम पदावधि रहने गरी संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचन गर्ने ।
 - ङ. विनियममा तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

२९. वार्षिक साधारण सभा :-

१. संस्थाका सम्पूर्ण शेयर सदस्य भएको एउटा साधारण सभा हुनेछ । प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले बढीमा ६ महिना भित्र संचालक समितिले वार्षिक साधारण सभा बोलाउने छ ।
२. उपदफा (१) बमोजिम वार्षिक साधारण सभा नबोलाईएको अवस्थामा कुनै सदस्यले त्यस्तो सभा बोलाउन रजिष्टर समक्ष निवेदन दिएमा वा नदिएमा पनि उपदफा (१) मा तोकिएको म्याद समाप्त भएको ३५ दिन भित्र रजिष्टर वा निजले तोकेको व्यक्तिले त्यस्तो सभा बोलाएमा संचालनमा चाहिने सम्पूर्ण सहयोग एवं आर्थिक दायित्व संस्थाबाट हेरिनेछ ।
३. उपदफा (१) र उपदफा (२) बमोजिम वार्षिक साधारण सभा बोलाउदा सभा हुने स्थान, समय र मिति तथा छलफलका विषयहरू समेत खुलेको विवरण कम्तिमा एक्काइस (२१) दिन अगावै सदस्यहरूलाई सार्वजनिक रूपमा सूचना दिनुपर्ने कर्तव्य संचालक समितिले निर्वाह गर्नेछ । यस प्रकारको सूचना संस्थाले ओगटेको कार्य क्षेत्रका वडाको कम्तिमा एक सार्वजनिक स्थानमा साधारण सभा हुनु भन्दा २१ दिन अघि नै टाँस गरी सोको मुचुल्का समेत तयार गरी राख्नु पर्नेछ ।
४. वार्षिक साधारण सभाको गणपूरक संख्या त्यस्तो सभाको कूल सदस्य संख्याको २५% वा १३ जनामा जुन बढी हुन्छ सोहि संख्यामा सदस्यहरू उपस्थित भएमा सभाको काम कारबाही शुरु हुनेछ ।
५. पहिलो पटक गणपूरक संख्या नपुगी दोश्रो पटक सभा बोलाउनु परेको अवस्थामा सदस्यहरूलाई कम्तिमा ७ दिनको अर्को सूचना दिनु पर्नेछ । त्यसरी बोलाईएको सभाको गणपूरक संख्या कुल सदस्य संख्याको १५ प्रतिशत वा ११ जना जुन बढी हुन्छ, सोहि मानिने छ ।
६. वार्षिक साधारण सभाको सभापतित्व समितिको अध्यक्षले गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले र निजको पनि अनुपस्थित सदस्यहरूले आफुमध्ये बाट छानेको सदस्यले सभाको सभापतित्व गर्नेछ ।

७. वार्षिक साधारण सभामा छलफल गरिने सबै विषयहरू प्रस्तावको रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो प्रस्ताव सभामा उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट निर्णय गरिने छ मत बराबर भएमा सभापतिले निर्णायक मत दिनेछ ।

३०. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार :-

१. साधारण सभाका काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछन :-

- क. संचालक समितिका पदाधिकारीलाई हटाउने वा समिति वा लेखा समितिको विघटन गर्ने । निर्वाचन समितिले संचालन गरेको निर्वाचन कार्यक्रम सहभागी भई निर्धारित पदावधिका लागी संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचन गर्ने ।
- ख. संचालक समिति तथा लेखा समितिको प्रतिवेदन उपर छलफल गरी निर्देशन दिने ।
- ग. सहकारी ऐन नियम विपरित नहुने गरी विनियम संशोधनको प्रस्ताव उपर छलफल गरी निर्णय गर्ने ।
- घ. मिनाहा सम्बन्धी प्रस्ताव उपर छलफल र निर्णय गर्ने ।
- ङ. बजेट उपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
- च. संचालक समितिले पेश गरेको वार्षिक कार्यक्रम उपर छलफल गरी स्वीकृत प्रदान गर्ने । प्रगति प्रतिवेदन, वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन स्थिति विवरण पत्र र आर्थिक विवरणहरूमा समिक्षा गर्ने र पारित गर्ने ।
- छ. सदस्य निष्काशन सम्बन्धमा समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन सुन्ने र निर्णय गर्ने ।
- ज. वार्षिक हिसाब जांच गराउन लेखापरिक्षक नियुक्ति गर्ने र निजको पारिश्रमिक तोक्ने ।
- झ. नियमित बचत, आवधिक बचत, ऋणको किसिम र सोमा वितरण गरिने व्याजको प्रतिशत सम्बन्धमा छलफल गरी अनुमोदन गर्ने ।
- ञ. विनियम बमोजिम बचत कोष तथा सदस्यले कारोबारमा गरेको योगदानका आधारमा संरक्षण पूंजी फिर्ता कोषबाट थप लाभांश वितरण गर्न स्वीकृति दिने ।
- ट. संस्थाले लिन दिन सक्ने अधिकतम ऋण वा धरौटीको सिमा तोक्ने ।
- ठ. एक तह माथिको सहाकारी संघको सदस्यता लिन निर्देशन दिने तथा केन्द्रिय वा जिल्ला संघको प्रतिनिधित्व गर्न प्रतिनिधि तोक्ने ।
- ड. संस्थाको आर्थिक प्रशासन विनियम, कर्मचारी प्रशासन विनियम तथा बचत तथा ऋण नीति पारित वा अनुमोदन गर्ने तथा परिमार्जन गर्ने ।
- ढ. साधारण सभाको अध्यक्षले पेश गर्ने अन्य कुनै प्रस्ताव उपर विचार गर्ने ।
- ण. रजिस्ट्रार वा निजबाट अधिकार प्राप्त अधिकारीले संस्थामा गरेको निरीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल गर्ने र संचालकलाई निर्देशन दिने ।
- त. अध्यक्षको राजिनामा स्वीकृत गर्ने ।
- थ. संचालक समितिलाई मार्गदर्शन गर्ने ।
- द. संस्थाको विभाजन, एकीकरण, विघटन सम्बन्धि निर्णय गर्ने ।
- ध. संस्थाको विवादित विषयहरूमा आवश्यक निर्णय लिने ।
- न. संस्था संचालनको लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरूको दरबन्दी स्वीकृत गर्ने वा थप घट गर्ने ।

२. साधारण सभाको निर्णयहरू प्रमाणित गर्न संचालक समितिका एक जना संचालक र न्यूनतम २ जना शेयर सदस्यहरू सभाले छनोट गर्नेछ । निर्णय पुस्तिका सुरक्षित राख्नुपर्ने दायित्व संस्थाका प्रबन्ध संचालक वा अध्यक्ष स्वयंले जिम्मा लिने व्यवस्था मिलाइनेछ । निर्णय प्रमाणित कार्य संस्थाका अध्यक्षको हुनेछ ।
३. संस्था विघटन, एकीकरण वा विभाजन गर्नुपर्ने भएमा सहकरी ऐन, नियम बमोजिमको प्रक्रिया पुर्याई गरिनेछ ।

३१. विशेष साधारण सभा :

१. संस्थाको विशेष साधारण सभा देहायको अवस्थामा १५ दिनको सूचना दिई संचालक समितिले बोलाउन सक्नेछ । सूचना गर्ने प्रक्रिया नियमित साधारण सभामा अवलम्बन गरिनेछ :-
 - क. संस्थाको हिसाब जाँचको सिलसिलामा लेखा परीक्षकले प्रयाप्त कारण देखाई संचालक समिति समक्ष सुझाव पेश गरेमा वा
 - ख. लेखा समितिले यथेष्ट कारण समेत खोली समितिलाई लिखित सुझाव पेश गरेमा वा
 - ग. कुनै संचालकले उचित कारण खोली विशेष साधारण सभा बोलाउन मांग गरेको प्रस्ताव समितिद्वारा पारित भएमा वा
 - घ. संस्थाको कुल सदस्यको १० प्रतिशत वा १० जना मध्ये जुन बढी हुन्छ सो संख्याले पर्याप्त कारण देखाई संचालक समिति समक्ष निवेदन दिएमा वा
२. विशेष साधारण सभाका लागी गणपूरक संख्या कुल सदस्य संख्याकोप्रतिशत वाजनामा जुन बढी हुन्छ सोहि हुनेछ ।
३. विशेष साधारण सभाको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले, अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले निजको पनि अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरूबाट छानिएका सदस्यले गर्नेछन ।
४. यो सभा जुन प्रयोजनको लागि डाकिएको हो सोही विषयमा मात्र छलफल गरी निर्णय गरिनेछ ।

३२. संचालक समिति :

१. संस्थामा ९ वा ११ जना संचालकहरू रहेको एउटा संचालक समिति रहनेछ । संस्थाको कार्यक्षेत्र सदस्य संख्या र कारोबारको आधारमा साधारण सभाले संचालक समितिको संख्या निर्धारण गर्नेछ । समितिमा एक जना अध्यक्ष, एक जना उपाध्यक्ष, एक जना सचिव र कोषाध्यक्ष बाँकी सदस्य रहनेछन । शेयर सदस्यको आधारमा संचालक समितिको स्वरूप समावेशी बनाईनेछ ।
२. सदस्यहरूबाट समितिको निर्वाचन तोकिए बमोजिमको प्रजातान्त्रिक प्रक्रिया अनुरूप सम्पन्न गरिनेछ । एउटै व्यक्ति लगातार एउटै पदमा दुई पटक भन्दा बढी उम्मेदार हुन पाउने छैन ।
३. एकाघर परिवार बाट एक भन्दा बढी व्यक्ति एकै अवधिमा संचालकको पदमा वहाल रहन पाउने छैनन् ।
४. संस्थाको ऋणी सदस्यले भाखा नाघेको ऋण चुक्ता नगरे सम्म समितिको कुनै पदमा उम्मेदार हुन पाउने छैन ।
५. संचालकको पदावधि समाप्त हुनु अगावै नयाँ संचालक समितिको निर्वाचन गराउने दायित्व निर्वाह नगरी पदावधि गुजारेको अवधि ३ महिना वितिसकेको भए ति संचालकहरू नयाँ संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचनमा उम्मेदार हुन पाउने छैनन् ।

६. भैगोलिक आधारमा गठित यस सहकारी संस्थाको कार्य क्षेत्र भित्र नगरी अन्यत्र बसोबास गर्न पुगेका सदस्य स्वतः सदस्यका लागि समेत अयोग्य हुने भएकाले संचालक समिति वा लेखा समितिको निर्वाचनमा उम्मेदार हुन पाउने छैनन् ।

३३. संचालकहरूको पदावधि :

१. संचालकहरूको पदावधि निर्वाचित भई शपथ ग्रहण गरेको मितिले २ वर्षको हुनेछ । संचालक समिति सम्बन्धि अन्य व्यवस्था सहकारी ऐन को दफा ३० बमोजिम हुनेछ ।
२. कुनै संचालकको पद कुनै कारणबाट रिक्त भएमा सो रिक्त पदको पूर्ति साधारण सभाबाट निर्वाचन द्वारा मात्र हुनेछ ।
३. नयाँ समितिको निर्वाचन नभए सम्म साविककै समितिले विनियममा व्यवस्था भए बमोजिम संस्थाको कार्य संचालन गर्नेछ ।

३४. समितिको बैठक :

१. संस्थाको कार्यसंचालनको लागी समितिको बैठक नियमित रुपमा बस्नेछ । समितिको दुई बैठक बीच ४५ दिन भन्दा बढीको अन्तर हुनेछैन । अध्यक्ष स्वयंले वा अध्यक्षको निर्देशानुसार तोकिएको मिति, स्थान र समयमा प्रबन्धकले समितिको बैठक बोलाउने छ ।
२. अध्यक्षले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्ष र निजको पनि उपस्थित नभएको हकमा सदस्यहरूको बहुमत बाट छानिएको सदस्यले अध्यक्षता गरी छलफलका विषय माथि निर्णय गर्ने छ ।
३. समितिका ५१% संचालकहरू बैठकमा उपस्थित भए बैठक संचालनको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
४. समितिका कम्तिमा ४ जना संचालकहरूले समितिको बैठक डाकन अध्यक्षलाई लिखित सूचना गरेमा ७ दिन भित्र समितिको बैठक बस्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

३५. संचालकको पदमा वहाल रहन नसक्ने अवस्था :

देहायको अवस्थामा समितिको संचालक पद रिक्त भएको मानिनेछ :-

- क. अध्यक्ष बाहेक अन्य पदाधिकारीले अध्यक्ष समक्ष दिएको राजिनामा स्वीकृत भएमा र अध्यक्षको हकमा साधारण सभाले निजको राजीनामा स्वीकृत गरेमा ।
- ख. मृत्यु भएमा ।
- ग. संस्थालाई जानकारी नदिई संस्थाको कार्य प्रकृति संग मेल खाने निजि व्यापार संचालन गरेको प्रमाणित हुन आएमा ।
- घ. विनियमको दफा १२, १३ र १४ बमोजिम सदस्यता समाप्त भएमा ।
- ङ. समितिको कुनै सदस्य सोही संस्थाको कर्मचारी भई काम गरेमा ।
- च. बिना सूचना लगातार ३ महिना सम्म बैठकमा अनुपस्थित भएमा ।
- छ. ६ महिना भन्दा बढी अवधिका लागि निरन्तर बस्ने गरी विदेश गएमा ।
- ज. दफा २२ को उपदफा १३ अनुसारको अवस्था सृजना भएमा ।

झ. गोरखा जिल्ला भित्रकै समान प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थाको सदस्य वा संचालक वा कुनै समिति उपसमितिको पदाधिकारी भएको प्रमाणित हुन आएमा ।

तर उपरोक्त (ग) वा (ज) बमोजिम संचालकको बारेमा निर्णय लिनु अघि निजलाई सफाईको मौका वा उपरोक्त बमोजिमका जिम्मेवारी छाड्ने मनासिव माफिकको समय सीमा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

३६. समितिको काम कर्तव्य र अधिकार:

सदस्यको हितलाई ध्यानमा राखी समितिले देहाय बमोजिमका कार्यहरु गर्नेछ ।

क. संस्थाको समग्र व्यवस्थापन गर्ने ।

ख. निर्धारित मापदण्डका आधारमा सदस्यता विस्तार गर्ने वा खारेज गर्ने ।

ग. संस्थाको स्वीकृत विनियम एवं बचत र ऋण परिचालन निर्देशिकाको अधिनमा रही सहाकारी बैंक, साना किसान विकास बैंक वा आफु सदस्य रहेको सहकारीका संघबाट ऋण लिने ।

घ. बचत र ऋण परिचालनका लागि बचत तथा ऋण निर्देशिका साधारण सभाबाट पारित वा अनुमोदन गराई लागू गर्ने ।

ङ. कारोवारका हरहिसाब अध्यावधिक गराई सोको विवरण प्रमाणित गर्ने ।

च. उपसमितिहरुको गठन र विघटन गर्ने ।

छ. संस्थाको स्वीकृत दरबन्दीमा योग्यताका आधारमा व्यवस्थापक लगायत अन्य कर्मचारी छनोट गरी नियुक्ति गर्ने र कर्मचारीहरुको तलब भत्ता एवं सुविधा निर्धारण गर्ने ।

ज. संस्था संचालन सम्बन्धमा आवश्यक सम्पूर्ण कानुनी कार्यहरु गर्ने र आवश्यकता अनुसार कानुनी सेवा लिने सम्बन्धी निर्णय गर्ने ।

झ. संस्थाको योजना र वार्षिक बजेट साधारण सभामा स्वीकृतको लागि पेश गर्ने ।

ञ. संचालक समिति र लेखा समितिका रिक्त पद पूर्ति वा संचालकहरुको पदावधि सकिनु अगावै नया समिति निर्वाचनको कार्य निष्पक्ष र स्वतन्त्र ढंगले सम्पन्न गर्न तोकिए बमोजिम निर्वाचन समिति गठन गर्ने ।

ट. विनियममा व्यवस्था भएका प्रावधानका आधारमा प्रक्रियागत ढंगले सभा बोलाउने र सभाको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।

ठ. साधारण सभाले निर्देश गरेका वा स्वीकृत गरेका कामहरु गर्ने ।

ड. साधारण सभाको प्रत्यायोजित अधिकारका आधारमा समयमानै निर्धारित प्रक्रिया पुरा गरी गराई लेखा परीक्षकको नियुक्ति गरी संस्थाको हरहिसाब लेखा परीक्षण गराउने ।

ढ. साधारण सभाको बैठकमा पेश गरिने प्रतिवेदनहरु, बजेट तथा कार्यक्रमहरु, नीतिका मस्यौदाहरु, महत्वपूर्ण निर्णय अनुमोदन आदिको तयारी गर्ने ।

ण. संस्थाको व्यवस्थापन चुस्त राख्न वित्तीय विश्लेषण र अनुगमनको लागि PEARLS अनुगमन पद्धतिको अवलम्बन गर्ने । यसका लागि संस्थाका संचालक, लेखा समितीका पदाधिकारी र कर्मचारी लाई आवश्यकता अनुसार तालिममा सहभागी गराउने व्यवस्था गर्ने ।

त. पदाधिकारी एवं कर्मचारीको ज्ञान, सीप र काममा रुची बढाउन तालिम एवं अध्ययन भ्रमण को कार्यक्रम बनाउने साथै कर्मचारीहरुका लागि Incentive Package को योजना बनाउने ।

- थ. कार्य सम्पादन तथा उपलब्धिको आधारमा पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने कार्यक्रम बनाउने ।
- द. संचालक समितिका सदस्यहरूको जिम्मेवारी एवं कामको बांडफांड गर्ने ।
- ध. संचालक समितिको एक सदस्यको संयोजकत्वमा ३ सदस्यीय ऋण लगानी उप समिति गठन गर्ने, अन्य सदस्यहरू शेयर सदस्यमध्ये बाट सकेसम्म विषय बस्तुमा दखल राख्ने व्यक्तिहरू मनोनयन गर्ने । यसै आधारमा अन्य उपसमीतिहरूको समेत निर्माण गर्ने ।

३७. संचालकहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- क. समितिको बैठक तथा साधारण सभाको बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।
- ख. साधारण सभाद्वारा स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा निर्णय र संचालक समितिका निर्णयहरूको कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- ग. संस्थाको चल अचल सम्पत्तिको रेखदेख, संरक्षण एवं उचित प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने ।
- घ. संचालकहरूलाई आ-आफ्नो जिम्मेवारी वहन गर्न गराउन सहयोग र समन्वयन गर्ने साथै आवश्यक निर्देशन दिने ।
- ङ. संचालकका कुनै सदस्यले दिएको राजिनामा उचित आधारमा स्वीकृत गर्ने ।
- च. संस्थाको काम कारवाहीको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार अन्य संघ, संस्था वा निकायमा संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने गराउने ।
- छ. समितिको बैठक नबसेको अवस्थामा अपर्डिट कुनै कार्य गर्न आवश्यक भएको र तत्कालमा उक्त कार्य नभए संस्थालाई हानी नोक्सानी हुने भएमा सो कार्य गरी वा गराई आगामी बैठकमा अनुमोदनको लागि पेश गर्ने ।
- ज. साधारण सभा तथा समितिको बैठकमा कुनै मतदान भै मत बराबर भएमा निर्णयाक मत दिने ।
- झ. संस्थाको कुनै काम कारवाहीको सम्बन्धनमा आवश्यकतानुसार जाँचबुझ, निरीक्षण गर्ने गराउने ।
- ञ. संस्थालाई नेतृत्व प्रदान गर्ने र यसका लागि सदैव सक्रिय रहने ।
- ट. संस्थाको हित तथा उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक पहल गर्ने ।
- ठ. विनियमका व्यवस्थाहरूको पूर्ण पालना गर्न तदारुकता देखाउने ।
- ड. सहकारीका सिद्धान्तहरू र सहकारी ऐन नियम तथा सहकारी विभागका निर्देशकहरूको पालना गर्ने गराउने ।
- ढ. सम्बन्धित सहकारी कार्यालयको निर्देशन तथा सुझावहरूको पालना गर्ने गराउने साथै यस विनियम बमोजिम दिनु पर्ने सूचना वा प्रतिवेदनहरू समयमा नै पेश गर्ने ।
- ण. सहकारी विभाग वा सहकारी कार्यालय वा सहकारीका सम्बन्धित संघबाट गरिने अनुगमन निरीक्षण कार्यमा सहयोग गर्ने एवं प्राप्त निर्देशन र सुझावहरूको पालना गर्ने गराउने ।

२. उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- क. अध्यक्षको काममा सहयोग पुर्याउने ।
- ख. अध्यक्षले लिखित रूपमा प्रत्यायोजित गरेका वा तोकेका कार्यहरू गर्ने ।

- ग. अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।
घ. समितिको बैठकमा अन्य सदस्य सरह भाग लिने र निर्णयमा मत दिने ।
ङ. समितिको निर्णय अनुसार तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।
३. कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
क. संस्थाको आर्थिक कारोबार सम्बन्धी जिम्मा लिने,
ख. संस्थाको उद्देश्य प्राप्तिका लागि उपयुक्त लेखा पुस्तिका नियमानुसार दुरुस्त राख्ने राख्न लगाउने,
ग. साधारण सभा तथा समितिले मागेका वखत संस्थाको दैनिक कारोबार संग सम्बन्धित विवरण उपलब्ध गराउने,
४. सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-
क. अध्यक्षको निर्देशानुसार साधारण सभाको अधिवेशन तथा समितिको बैठक बोलाउने,
ख. साधारणसभा तथा समितिद्वारा पारित निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
ग. साधारणसभाको अधिवेशन र समितिको बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने, सूचना निकाल्ने, बैठकको निर्णय पुस्तिका राख्ने र निर्णयहरू सदस्यहरूलाई पठाउने,
घ. साधारणसभाबाट निर्णय गर्नुपर्ने कुनै निर्णयहरू भए पुनः छलफल एवं निर्णयार्थ पेश गर्ने,
ङ. साधारणसभा र संचालक समितिबाट भएको निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
च. कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्ने, गराउने,
छ. संस्थाको दैनिक प्रशासनिक कार्यमा स्वयं संलग्न रही प्रबन्ध निरीक्षण निर्देशन दिने,
ज. अध्यक्षले तोकेको अन्य काम गर्ने गराउने ।
५. सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
क. संचालक समितिको बैठकमा नियमित रूपमा सहभागी हुने ।
ख. संस्थाको हित र विकास कार्यमा आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।
ग. निर्णय अनुसार विभिन्न उप-समितिहरूमा रही तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।
घ. बैठकबाट गरिने निर्णयहरू संस्थाको हितका लागि हुनु पर्ने विषयमा सजग रहने ।
ङ. सहकारीका सर्वमान्य सिद्धान्तहरू, सहकारी ऐन नियम, संस्थाको स्वीकृत विनियमावली र अन्य नीतिहरूको वर्खिलाप हुने गरी संस्था संचालन हुन नदिने ।
च. संस्थासंग आवद्ध सम्पूर्ण सदस्यहरूको प्रतिनिधिको रूपमा सदस्यहरूको हित प्रवर्द्धन हुने काम गर्ने गराउने ।

३८. लेखा समिति :

१. साधारण सभाद्वारा निर्वाचनको प्रक्रियाबाट एकजना संयोजक र २ जना सदस्य भएको ३ जनाको लेखा समितिको गठन हुनेछ ।
२. संचालक समितिका अन्य पदाधिकारीको लागि उम्मेदवार हुन आवश्यक पर्ने योग्यता भएका शेयर सदस्यहरू लेखा समितिको पदमा निर्वाचित हुन उम्मेदवार बन्न पाउने छन ।

३९. लेखा समितिको बैठक :

लेखा समितिको बैठक कम्तिमा वर्षको चार पटक बस्नेछ । बैठक बोलाउने अधिकार संयोजकलाई हुनेछ ।

४०. लेखा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. संस्थाको आन्तरिक लेखा परिक्षण गर्ने र समितिलाई सुझाव दिने ।
२. समिति र उपसमितिहरूले गरेका काम कारबाही र खर्च संस्थाको विनियम, सहकारी सिद्धान्त र नियम सम्मत छ छैन जाँच गर्ने ।
३. संस्थाको कुनै काम, कारबाहीबाट यसका सदस्यहरूलाई हानी नोक्सानी पुग्ने अवस्था भएमा वा लेखा परिक्षणको कार्यमा संचालक वा व्यवस्थापनबाट उचित सहयोग प्राप्त नभएमा वा सुधारात्मक कदमहरू संस्थामा तुरुन्त अबलम्बन गर्नु पर्ने अवस्था देखिएमा विशेष साधारण सभा बोलाउन समिति समक्ष अनुरोध गर्ने ।
४. लेख परिक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन साधारण सभा समक्ष अनिवार्य रूपमा पेश गर्ने
५. लेखा समितिले साधारण सभामा पेश गर्ने प्रतिवेदनमा देहायका विवरण समेटिएको हुनेछ :-
 - क. समितिको बैठक बसेको संख्या ।
 - ख. गत वर्ष दिईएको सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था ।
 - ग. अघिल्लो आर्थिक वर्ष र प्रतिवेदन पेश गरिने आ.व. को तुलनात्मक आर्थिक विवरण
 - घ. प्रतिवेदन गरिने आर्थिक वर्षको मुख्य मुख्य आर्थिक उपलब्धी एवं कारोबारका कमजोर पक्षहरू ।
 - ङ. सहाकारी सिद्धान्तहरू, सहकारी ऐन नियमहरू एवं संस्थाको विनियमका व्यवस्थाहरूको पालनाको अवस्था ।
 - च. संस्थाको स्वीकृत बचत तथा ऋण नीति एवं अन्य नीतिहरूको पालनको अवस्था ।
 - छ. कर्मचारी व्यवस्थापनका सवल पक्षहरू र दुर्लभ पक्षहरू ।
 - ज. संचालक समितिको कार्य प्रणाली र त्यसमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू ।
 - झ. गत वर्ष सम्पन्न लेखपरिक्षणको गुणस्तर र सुधारका सुझावहरू ।
 - ञ. सम्बन्धित सहकारी कार्यालय वा आफ्नो संस्था आवद्ध रहेको संघले संस्थाको कारोबारको जाँच वा अनुगमन गर्दा देखिएका कैफियत, संचालकहरूलाई दिईएको मुख्य मुख्य सुझावको विवरण तथा पालनको अवस्था ।
 - ट. संस्था संचालनमा व्यवस्थापन पक्षको समग्र मुल्यांकन प्रभावकारिता, मितव्ययिता, दक्षता, क्रियाशीलता, कर्मचारीको मनोबलको अवस्था, प्रभाकरिकता आदि पक्षको मुल्यांकन गर्ने ।

४१. लेखा समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि :

लेखा समितिको पदावधि संचालक समितिको पदावधि सरह नै हुनेछ । नयाँ समितिको गठन नहुन्जेल सम्मका लागि पुरानै समितिले कामकाज चलाउनेछ । लेखा समिति लगातार पुनः १ पटक सम्म उही पदमा उम्मेदवार हुन पाउने छ ।

४२. ऋण लगानी उपसमिति :

१. ऋण लगानी उपसमितिमा एक जना संयोजक सहित तिन जना सदस्यहरू रहनेछन । समितिले तोकेको समितिको एक जना संचालक संयोजक र बाँकी दुईजना सदस्यहरू समितिले शेयर सदस्यहरू मध्येबाट

मनोनयन गर्नेछ । साथै ऋण लगानी उपसमितिको सचिवको जिम्मेवारी संस्थाका प्रबन्धक (व्यवस्थापक) मा रहनेछ ।

२. संस्थाको ऋणी सदस्यले भाखा नाघेको ऋण चुक्ता नगरेसम्म ऋण लगानी उपसमितिको पदमा मनोनयन गरिने छैन ।

३. उपदफा (१) बमोजिम गठित उपसमितिको पदावधि समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

४३. ऋण लगानी उपसमितिको बैठक :

ऋण लगानी उपसमितिको बैठक आवश्यकता अनुसार जुन सुकै बेला पनि बस्न सक्नेछ । संयोजकले उपसमितिको बैठक बोलाउनेछ ।

४४. ऋण लगानी उपसमितिको काम,कर्तव्य र अधिकार :

१. साधारण सभाबाट पारित बचत तथा ऋण निर्देशिका र समितिले दिएको निर्देशनको अधिनमा रही सदस्यहरूबाट पेश हुन आएका निवेदन माथि अध्ययन गरी ऋण दिन मनासिव देखिएमा ऋण प्रदान गर्न समितिलाई सिफारिश गर्ने । यसो गर्दा सुरक्षणको अवस्था बारे विभिन्न प्रक्रिया अवलम्बन गरी जाँच गर्ने र सुरक्षित लगानीको स्पष्ट आधार उल्लेख गरी निर्णय लिने । यस्ता आधार अन्तर्गत सम्पत्तिको यथार्थ मुल्यांकन, स्थलगत अध्ययन र सर्जमिनका आधारमा प्रचलित बजारभाउ, धितो राखिने सम्पत्तिमा पारिवारिक खिचलो तथा मुद्धा मामला भए नभएको आदि विषयमा एकिन गर्नेछ ।
२. सदस्यहरूबाट संस्थामा रहेको नगद मौज्जात भन्दा बढी ऋण माग भई निवेदन पेश हुन आएमा नगद मैज्जातको स्थिति, सदस्यहरूको आवश्यकता, ऋणको प्रकृति, ऋणको रकम र निवेदन दिएको मिति आदिलाई ध्यानमा राखी ऋण निवेदनमाथि प्राथमिकता निर्धारण गरी निर्णय गर्नेछ ।
३. सदस्यहरूबाट तोकिएको समयमा नै ऋण चुक्ता भयो भएन नियमित अनुगमन गर्ने गराउने काम गर्नेछ ।
४. सदस्यहरू द्वारा ऋणको सुरक्षण वापत राखिएका धितोपत्रहरूको समय समयमा निरीक्षण गर्नेछ ।
५. सदस्यले आफुले लिएको ऋण चुक्ता गर्न ढिलो वा अटेर गरेमा ऋण असुली प्रक्रिया शुरु गर्ने र कानुनी कारबाहीको लागि समिति समक्ष समयमा नै पेश गर्नेछ र निर्णय भए बमोजिम गर्नेछ ।
६. उपसमितिको आफ्नो काम कारबाही सम्बन्धि प्रतिवेदन समिति समक्ष पेश गर्ने ।

४५. शिक्षा उपसमिति :

१. शिक्षा उपसमितिमा एक जना संयोजक सहित तिन जना सदस्यहरू रहनेछन । समितिले तोकेको समितिको एक जना संचालक संयोजक र अन्य दुईजना सदस्यहरू समितिले मनोनयन गर्नेछ ।
२. संस्थाको ऋणी सदस्यले भाखा नाघेको ऋण चुक्ता नगरेसम्म शिक्षा उपसमितिको कुनै पदमा मनोनयन गरिने छैन ।
३. उपदफा (१) बमोजिम गठित उपसमितिको पदावधि समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

४६. शिक्षा उपसमितिको बैठक :

शिक्षा उपसमितिको बैठक आवश्यकता अनुसार जुन सुकै बेला बस्न सक्नेछ । संयोजकले उपसमितिको बैठक बोलाउनेछ ।

४७. शिक्षा उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. सहकारीको अवधारणा, सहकारीका मुल्य मान्यता र सिद्धान्तका सम्बन्धमा सदस्यहरूलाई ज्ञान दिलाउनका लागि कृषि सहकारी सम्बन्धि तालिम, अन्तरक्रिया, गोष्ठी, सेमिनारको आयोजना गर्ने ।
२. संस्थाको सदस्य गैर सदस्यहरूका बिचको भेदको वारेमा सदस्यलाई जानकारी दिने ।
३. संस्थामा सकेसम्म नयाँ सदस्यहरू सामेल गराउन प्रयत्नशील रहने ।
४. उपसमितिको आफ्नो काम कारबाही सम्बन्धी प्रतिवेदन समिति समक्ष पेश गर्ने ।
५. कृषि क्षेत्रमा विकास भएको नयाँ प्रणाली, आधुनिकीकरण प्रविधिबाट कृषि उत्पादन बेमौसमी तरकारी खेती र कृषि व्यवसाय सम्बन्धी शिक्षाको योजना तयार गर्ने र आवश्यकता अनुसार स्रोतको व्यवस्थापन गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

४८. समूह गठन :

संस्थाले आफ्नो कार्य संचालनलाई सहज बनाउनका लागि संस्थाका सदस्यहरूलाई विभिन्न समूह, उपसमूह गठन गरी परिचालन गर्न सक्नेछ । समूह, उपसमूह गठन तथा संचालन सम्बन्धी व्यवस्था गर्नको लागि सहकारी सिद्धान्त, सहकारी ऐन, सहकारी नियम र यो विनियमको प्रतिकुल नहुने गरी संस्थाको साधारण सभाले आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्नेछ ।

परिच्छेद -७

वित्तीय व्यवस्था

४९. संस्थाले राख्नु पर्ने बही खाता एवं दर्ता किताब :

संस्थाले देहाय बमोजिमको वही खाता तथा दर्ता किताब राख्नेछ :-

- क. विनियमको दफा १७ (अनुसूची -२) बमोजिमको सदस्य दर्ता किताब,
- ख. प्रारम्भिक साधारणसभा, वार्षिक साधारणसभा, विशेष साधारणसभा, समिति, लेखा समिति र उपसमितिहरूको छुट्टाछुट्टै निर्णय पुस्तिकाहरू,
- ग. नगद बहीखाता,
- घ. संस्थाले अरु कुनै व्यक्ति वा संघ संस्था संग कुनै कारोबार गरेका भए सो कारोबार देखाउने किताब,
- ङ. शेयर दर्ता किताब,
- च. ऋण लेनदेन गरेको दर्ता किताब,
- छ. बेरुजू एवं सम्परीक्षण किताब,
- ज. व्यक्तिगत खाता,
- झ. सदस्यहरूको व्यक्तिगत बचत खाता,
- ञ. जिन्सी दर्ता किताब,
- ट. आम्दानी, खर्च, सम्पत्ति र दायित्व देखिने खाताहरू,
- ठ. समय-समयमा समितिले तोकिएको अन्य अभिलेख एवं खाताहरू ।

५०. कोषको व्यवस्था :

१. संस्थाको एउटा छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन ।
 - क. शेयर लगायत संस्थाको आर्जन गरेका सबै किसिमका आम्दानी,

- ख. नेपाल सरकार वा गैरसरकारी संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदान रकम,
- ग. विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदानको रकम,
- घ. संस्थाले शेयर विक्री गरे वापत प्राप्त रकम, नियमित बचत र सदस्यता वापत प्राप्त शुल्कहरू ।
- ङ. अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

२. उपदफा (१) बमोजिमको कोषको रकम विनियममा व्यवस्था भए बमोजिमको कार्यमा खर्च गरिनेछ ।
३. संस्थाले विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्थाबाट ऋण रकम प्राप्त गर्नु अघि नेपाल सरकारको पुर्व स्वीकृति लिनेछ ।
४. उपदफा (१) बमोजिम संस्थालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको रकम समितिले निर्णय गरेको कुनै बैंकमा संस्थाको नाममा आवश्यक खाता (चलती, बचत, मुद्दती) खोली जम्मा गरिनेछ ।
५. उपदफा (१) बमोजिमको कोषको खाताको संचालन समितिको अध्यक्ष र प्रबन्ध संचालक वा व्यवस्थापकको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ । कोषको सम्पूर्ण जिम्मा खाता संचालकहरूमा रहनेछ । कोषबाट रकम झिक्दा संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम स्पष्ट निर्णय भएको कामका लागि हुनुपर्दछ । रकम चलनमा ल्याउने आधारहरू कानून सम्मत हुनुपर्नेछ । संस्थाको सम्पत्ति व्यक्तिगत प्रयोजनमा झिक्न वा प्रयोग गरिएको पाईएमा अख्तियार दुरुप्रयोग गरेको मानिनेछ ।

५१. जगेडा कोष :

संस्थाको जगेडा कोषमा देहाय बमोजिमको रकम हुनेछ ।

- क. प्रत्येक आर्थिक वर्षमा संस्थाले गरेको कारोबारको हिसाब जाँच भएपछि खुद बचतबाट छुट्याइएको कम्तिमा २५% रकम,
- ख. पुँजीगत अनुदान,
- ग. अन्य कुनै प्रकारले यस कोषमा जाने रकम ।

५२. खुद बचतको बाडफाइत :

१. खुद बचतको २५% रकम जगेडा कोषमा छुट्याई बाँकी रहन आएको रकमलाई शत प्रतिशत (१००%) मनी देहाय बमोजिमको प्रतिशतको रकम देहाय बमोजिमका कोषहरूमा जम्मा गरिनेछ ।

क. शेयर लाभांश कोष	२०%
ख. संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष	२५%
ग. कर्मचारी वोनस कोष	१०%
घ. घाटा पूर्ति कोष	१०%
ङ. सहकारी शिक्षा / कृषि शिक्षा तालिम कोष	१५%
च. संस्था विकास कोष	२०%
	१००%
२. शेयर लाभांश कोषबाट सदस्यहरूलाई लाभांश वितरण गर्दा शेयर पुँजीको १५% भन्दा बढी हुने गरी वितरण गरिनेछैन ।
३. कर्मचारी वोनस कोषबाट कर्मचारीहरूलाई वोनस वितरण गर्दा तीन (३) महिनाको तलब बराबर भन्दा बढी हुने गरी वितरण गरिने छैन ।

४. शेयर लाभांश कोष, संरक्षित पुँजी कोष र कर्मचारी बोनस कोषबाट रकम वितरण भई बाँकी हुन् आउने रकम जगेडा कोषमा जम्मा गरिनेछ ।

५३. कोषको सुरक्षा :

१. समितिले व्यवस्थापनको जिम्मामा रहने भनि तोकेको कोषको रकम व्यवस्थापकको जिम्मामा रहने छ ।
२. उपदफा (१) मा उल्लेखित अवस्था बाहेक संस्थाको रकम समितिले कुनै बैंकमा संस्थाको नाममा खाता खोली जम्मा गर्नेछ ।
३. कोषको सुरक्षाको लागि सन्थाले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बिमा कम्पनीमा आवश्यकता अनुसार सदस्यहरूको शेयर, बचत र ऋण लगानी जस्ता रकमको सुरक्षण का लागि बिमा गर्न सक्नेछ ।

५४. कोषको उपयोग :

कोषको उपयोग निम्नानुसर गर्न सकिन्छ ।

- क. विनियममा उल्लेख भए बमोजिम संस्थाको स्वीकृत योजना अनुसार कार्यक्रम वा व्यवसाय संचालन गर्ने ।
- ख. स्वीकृत योजना अनुसारको कार्य गर्नको लागि आवश्यक स्थिर सम्पत्ति खरिद गर्ने ।
- ग. कुनै सहकारी संघ वा सहकारी बैंकको शेयर खरिद गर्ने ।
- घ. ऋणपत्र खरिद गर्ने ।

५५. सदस्यहरूको सूचना पाउने अधिकार :

संस्थाका कुनै सदस्यले आर्थिक अवस्था र कुनै अमुक कारोबारका बारेमा जानकारी माग गरेमा उपलब्ध गराउनु संचालक र व्यवस्थापकको कर्तव्य हुनेछ । अन्य सदस्यहरूको व्यक्तिगत खाता कानून बमोजिम बाहेक गोप्य राखिनेछ । संस्थाको अनुगमन गर्न अख्तियारी पाएको निकाय वा कर्मचारीले संस्थाका सबै कारोबार जाँच गर्दा एवं थप विवरण माग गरी संस्थाको गतिविधि माथि निगरानी राख्दा संचालक एवं कर्मचारीहरूले सहयोग पुर्याउने छ ।

परिच्छेद -८

व्यवस्थापन

५६. व्यवस्थापन :

१. समितिले संस्थाको व्यवस्थापन पक्षलाई स्वस्थ एवं प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउनका लागि व्यवस्थापक एवं अन्य कर्मचारीहरूको योग्यता, छनोट, नियुक्ति, तलब निर्धारण र अन्य सुविधाहरू र सरुवा बढुवा सम्बन्धी व्यवस्था संस्थाको प्रशासनिक विनियम साधारण सभाबाट अनुमोदन गराई लागू गर्नेछ ।
२. उपदफा (१) बमोजिम व्यवस्थापक नियुक्ति हुन नसकेमा समितिले संस्थाको कुनै संचालकलाई प्रबन्धकीय कर्मचारीको रूपमा कार्य गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ ।

५७. व्यवस्थापकको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- क. संस्थाको आर्थिक तथा प्रशासनिक कार्यको पूर्ण जिम्मेवारी बहन गरी कोषाध्यक्षलाई सहयोग गर्ने,
- ख. संस्थाको सदस्यता आवेदन फारमहरू संकलन एवं वितरण तयार गरी समितिमा प्रस्तुत गर्ने र आवश्यक सूचनाहरू उपलब्ध गराउने,
- ग. साधारणसभा, समितिका सबै बैठकहरूमा भाग लिने र निर्णय लिने कामका लागि सदस्यहरूलाई आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने,
- घ. वार्षिक योजना तथा बजेट तयार गरी समिति समक्ष पेश गर्ने,
- ङ. समिति र साधारणसभाका बैठकहरूको विषय सूचि तयार गर्ने,

- च. संस्थाका सदस्यहरूलाई शैक्षिक एवं तालिम कार्यक्रमहरूको योजना बनाई शिक्षा उपसमिति मार्फत संचालन गर्न सहयोग पुर्याउने,
- छ. संस्थाका सबै कर्मचारीहरूको कामकारबाहीहरू सुचारु रूपमा संचालन गराउने र कर्मचारी बिच समन्वय गर्ने,
- ज. समितिले तोकेका कामहरू गर्ने गराउने,
- झ. समितिप्रति उत्तरदायी हुने,
- ञ. जनसम्पर्कका अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद -९

विविध

५८. लेखापरिक्षण सम्बन्धी व्यवस्था :

१. संस्थाले प्रत्येक वर्षको हिसाब-किताबको लेखापरीक्षण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र साधारण सभाले नियुक्त गरेका रजिष्टर्ड लेखापरिक्षकबाट गराई सक्नेछ ।
२. लेखापरीक्षकले आफ्नो प्रतिवेदन वार्षिक साधारण सभामा स्वयं प्रस्तुत गर्नेछ । त्यस्तो सम्भावना नभए कोषाध्यक्ष वा व्यवस्थापकले प्रस्तुत गर्नेछ ।
३. लेखापरिक्षकको पारिश्रमिक साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।
४. एउटै लेखापरिक्षकलाई लगातार तीन पटक भन्दा बढी नियुक्ति गरिने छैन ।
५. साधारण सभाले लेखापरिक्षक नियुक्त गर्दा आरूघाट गाउँपालिकाको सूचिकृत लिस्टमा रहेको लेखा परीक्षक मात्र गर्ने हाल लेखापरिक्षणको लागि साधारण सभाबाट भएको निर्णय बमोजिम नियुक्ति गरेको लेखा परीक्षक नियुक्तिको जानकारी फारम बमोजिम गाउँपालिकामा कम्तिमा २ हप्ता अगावै जानकारी हुनु पर्नेछ । स्वीकृत जानकारी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
६. साधारण सभाले लेखा परीक्षकको नियुक्ति र निजको पारिश्रमिक तोक्ने अधिकार संचालक समितिलाई दिन सक्नेछ ।
७. लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा अन्य कुराको अतिरिक्त देहायका विवरण समेत समाविष्ट भएको हुनेछ :
 - क. संस्थाका पदाधिकारी वा कर्मचारीले सहकारीको मुल्य मान्यता र सिद्धान्त एवं प्रचलित सहकारी कानूनको पालना गरेका छन छैनन् ।
 - ख. संस्थाका पदाधिकारी वा कर्मचारीले संस्थाको विनियम र साधारण सभाबाट स्वीकृत निति तथा निर्देशिकाहरूको पालना गरेका छन छैनन् ।
 - ग. लेखापरीक्षक सहमतिमा नियुक्ति दिदा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयले दिएको निर्देशन बमोजिमका विषयहरूमा संक्षिप्त टिप्पणी ।
 - घ. विशेष गरी प्रतिवेदनमा बचत कर्ताको बचतको सुरक्षणको अवस्था के छ लगानीहरू पर्याप्त सुरक्षणको आधारमा गरिएको छ छैन, व्यवस्थापकबाट फजुल खर्च रोक्ने तर्फ के कस्ता प्रयासहरू भएका छन वा छैनन् ।
 - ङ. संस्थाका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरूले लिएको ऋण तथा पेशकीका वारेमा लिएको अंक, रकम दिंदा अवलम्बन गरिएको प्रक्रिया, ऋणको भाखा नाघे नानाघेको र साँवा व्याज समयमै तिरे नतिरेको विवरण, पेशकी लिनको प्रयोजन, आर्थिक अनुशासन आदि ।

८. लेखापरिक्षकको प्रतिवेदनमा उपरोक्त विवरण समावेश नभएमा साधारण सभा वा सम्बन्धित गाउँपालिकाको कार्यालयले अर्को लेखापरिक्षक नियुक्त गर्न निर्देशन गर्न सक्नेछ वा त्यस्ता लेखापरिक्षकलाई त्यस संस्थाको आगामी वर्षहरूको लेखापरीक्षण गर्न अनुमती नदिन सक्नेछ ।

५९. शपथ ग्रहण :

संचालक समिति र लेखा समितिका पदाधिकारीहरूले तोकिए बमोजिम शपथ लिनुपर्नेछ । शपथ ग्रहण **अनुसूची -४** मा तोकिएको दाँचा बमोजिम हुनेछ ।

६०. बाँकी बक्यौता असूल उपर गर्ने :

सदस्यले संस्थाबाट लिएको ऋण चुक्ता नगरेमा बाँकी ऋण रकम, सोमा लाग्ने व्याज र विल शुल्क समेत निजको घर-घरना (जाय-जेथा) बाट सहकारी ऐन नियममा तोकिए बमोजिमको कार्यविधि अपनाई संस्थाले असूल उपर गर्नेछ । संस्थाले रकम असूल उपर गर्दा लाग्ने वा लागेको सम्पूर्ण खर्चको रकम समेत सम्बन्धित ऋणी सदस्यबाट नै असूल उपर गरिनेछ । असूल उपरको कारबाही गर्दा लिलाम बढाबढबाट उठेको रकम संस्थाको दायित्व फरफारक गरी बाँकी रहन आएको रकम सम्बन्धित सदस्यलाई फिर्ता गरिनेछ ।

६१. ऋण मिनाहा :

संस्थाले असूल उपर गर्नुपर्ने ऋण वा अरु कुनै रकम मिनाहा गर्नुपर्दा प्रयाप्त कारणहरूसहित संचालक समितिले निर्णय गरी साधारण सभामा स्वीकृतका लागि पेश गर्न सक्नेछ । साधारण सभामा उपस्थित सदस्यहरूको दुई तिहाई बहुमतको निर्णयबाट मात्र यस्तो निर्णय कार्यान्वयन हुन सक्नेछ ।

६२. हकवालाको मनोनयन :

१. सदस्यले हकवाला मनोनित गर्दा कम्तिमा दुई जना संस्थाको सदस्यहरूको रोहबरमा लिखत तयार गरी गर्नुपर्नेछ र त्यस्तो लिखतमा मनोनित गर्ने सदस्य र साँक्षीहरू समेतको सहि छाप गरेको हुनुपर्नेछ ।
२. उपदफा (१) बमोजिम हकवाला मनोनित गर्ने सदस्यले एकभन्दा बढी शेयर नलिएको अवस्थामा एउटा व्यक्तिलाई मात्र हकवाला मनोनित गर्नु पर्नेछ । यस सम्बन्धित अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
३. कुनै सदस्यले उपदफा (२) को अधिनमा रही एकजना भन्दा बढी व्यक्तिलाई मनोनित गरेकोमा त्यस्ता प्रत्येक व्यक्तिलाई हस्तान्तरण हुने शेयर र हकको दामासाही स्पष्ट रूपले लिखतमा खुलाउनु पर्नेछ । अन्यथा प्रचलित कानून अनुसार हुनेछ ।

६३. हक दावी वा नामसारी :

१. कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा निजको नाममा रहेको शेयर र संस्थाबाट निजलाई प्राप्त हुने कुनै प्रकारको हक विनियमको दफा ६२ बमोजिम मनोनित गरेको कुनै हकवाला भए सो हकवाला र त्यस्तो हकवाला नभए प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालाको नाममा नामसारी गर्न सकिनेछ ।

तर, त्यस्तो हकवाला संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्नका लागि विनियममा तोकिएको योग्यता नभएमा सदस्यको मृत्यु भएको मितिले ६ महिना भित्र सदस्यताको लागि योग्य अरु कुनै हकवालाको नाममा नामसारी गरी पाँउ भनी दरखास्त दिन सक्नेछ र संस्थाले सो हकवालाको नाममा नामसारी गरी दिन सक्नेछ ।

२. उपदफा (१) बमोजिम मृत सदस्यको हक हकवालाले नामसारी गराई लिन नचाहेमा संस्थाले निजले पाउने शेयर र बचत रकम त्यस्तो हकवालालाई फिर्ता गरिदिनेछ ।

- उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि मृत सदस्यको हकवाला नावालक रहेमा वा निजको मानसिक सन्तुलन ठिक नरहेमा मृत सदस्यले पाउने सम्पूर्ण रकम कम्तिमा दुई साक्षीको रोहवरमा त्यस्तो हकवालाको संरक्षक फिर्ता गरिनेछ ।

६४. निर्वाचन सम्बन्धी व्यवस्था :

- संस्थाको विनियमको अधिनमा रही संचालक समिति र लेखा सुपरीवेक्षण समितिको निर्वाचन गर्न संचालक समितिले एउटा निर्वाचन समिति गठन गर्नेछ ।
- समितिले निर्णय गरी तोकेको एक सामाजिक वा बौद्धिक रूपले प्रतिष्ठित स्थानीय व्यक्ति वा सहकारीको क्षेत्रमा अनुभव हासिल गरेको व्यक्तिको संयोजकत्वमा संस्थाको सदस्यहरू मध्ये एकजना सदस्य (निर्वाचनमा उम्मेदवार नहुने) र आरुघाट गाउँपालिकाको कार्यालयको सम्बन्धित एकजना कर्मचारी प्रतिनिधि रहने गरी जम्मा तीन सदस्य भएको निर्वाचन समिति गठन गर्नेछ । गाउँपालिकाको कार्यालयले प्रतिनिधि खटाउन नसकेमा सो ठाउँमा रहेको विद्यालय, सरकारी कार्यालय वा स्थानीय निकायका कर्मचारी वा कानून व्यवसायी लाई सदस्यका रूपमा तोकिने छ ।
- निर्वाचन समितिले उपदफा (१) मा उल्लेखित पदाधिकारीहरूको निर्वाचन प्रजातान्त्रिक प्रक्रिया बाट सम्पन्न गर्नेछ ।
- निर्वाचन समितिले निर्वाचन प्रक्रिया अन्तर्गत प्रकाशन गरेका निर्वाचन कार्यक्रम, सदस्यहरूलाई गरेको सार्वजनिक सूचना, निर्णयहरू, प्रयोगमा ल्याएका विभिन्न कागजात एवं मनोनयन फारम साथ उम्मेदवारले पेश गरेका आवश्यक प्रमाणहरू शिल्ड गरी सुरक्षित साथ राख्ने जिम्मेवारी नयाँ निर्वाचित संचालक समितिको हुनेछ ।
- निर्वाचन समितिले निर्वाचन पदाधिकारीलाई निर्धारित दांचामा प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ र सपथ ग्रहण गराउने छ ।
- निर्वाचन समितिलाई आफ्नो काम सम्पन्न गर्न गराउन समिति र संस्थाको कार्यालय व्यवस्थापनले साधन श्रोत र आवश्यक जनशक्ति उपलब्ध गराउनेछ ।

६५. समितिका सदस्य अवैतनिक हुने :

संचालक समिति एवं अन्य समिति वा उप समितिका पदाधिकारी लगायत सदस्यहरू अवैतनिक हुनेछन । तर, संचालक सदस्य मध्ये कसैले प्रबन्ध संचालकका रूपमा कार्य गरी साधारण सभाले तोके बमोजिमको सुविधा लिन यो दफाले बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

६६. आर्थिक वर्ष :

- संस्थाको आर्थिक वर्षको गणना गर्दा प्रत्येक वर्षको श्रावण १ गते देखि आषाढ मसान्त सम्मको अवधिलाई मानी गणना गरिनेछ ।
- समितिले संस्थाको कारोबारको आर्थिक विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले बढीमा ३ महिना भित्र स्वीकृत लेखापरिक्षकबाट लेखापरीक्षण गराई प्रमाणित गरी साधारण सभामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

६७. व्याख्या गर्ने अधिकार :

यस विनियमको व्याख्या गर्ने अधिकार साधारण सभालाई हुनेछ । साधारण सभाबाट पनि सुल्झिन नसकेमा सम्बन्धित गाउँपालिकाको स्थानीय सहकारी ऐन बमोजिम हुनेछ ।

६८. मध्यस्थता सम्बन्धी व्यवस्था :

संस्थाको कुनै प्रकारको विवाद समाधान गर्ने कार्यमा सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला सहकारी संघ वा विषयगत जिल्ला सहकारी संघ वा संस्था आवद्ध रहेको अन्य सहाकारी संघ संग आवश्यकतानुसार मध्यस्थता गरी समस्या समाधानका लागि समितिले अनुरोध गर्न सक्नेछ । संस्थामा विद्यमान विवाद वा अन्य समस्याहरू सुल्झाउन गाउँपालिका कार्यालयले आफैले वा सहकारीका

कुनै संघका पदाधिकारी मार्फत पहल गरेमा संस्थाका सबै सदस्य र सबै पदाधिकारीहरूले सहयोग पुर्याउनेछन् ।

६९. अविश्वासको प्रस्ताव राख्न सकिने :

१. साधारण सभाका पाँच प्रतिशत सदस्यले समितिको कुनै निर्वाचित सदस्यलाई हटाउनु पर्ने वा समितिलाई विघटन गर्नुपर्ने औचित्य छ भनी साधारण सभामा प्रस्ताव पेश गरेमा अविश्वासको प्रस्ताव ल्याइएको मानिनेछ ।
२. समितिको कुनै सदस्य प्रति ल्याइएको अविश्वासको प्रस्ताव उपर सो सदस्यले साधारण सभामा उपस्थित भई आफ्नो स्पष्टीकरण र सफाई पेश गर्न पाउनेछ ।
३. साधारण सभाको बहुमतबाट अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएमा वा समिति विघटन गर्ने निर्णय भएमा त्यस्तो पदाधिकारी तथा सदस्य पदबाट हट्ने वा समितिको विघटन हुनेछ ।

७०. विनियम संशोधन :

संस्थाको कुल सदस्य संख्या मध्ये कम्तिमा ५१% सदस्यहरू उपस्थित भएको साधारण सभामा दुई तिहाई सदस्यहरूको निर्णयबाट संस्थाले आफ्नो विनियम संशोधन गर्न सक्नेछ । यसरी संशोधन भएको विनियम सहाकारी ऐन बमोजिम सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गरी रजिष्ट्रार वा निजको अधिकार प्राप्त अधिकारबाट स्वीकृति दिएपछि लागू हुनेछ ।

७१. एकीकरण, विभाजन र विघटन :

१. संस्थाको साधारण सभाको दुई तिहाई सदस्यको बहुमतले संस्था एकीकरण वा विभाजन गर्ने निर्णय गरेमा संस्थाको एकीकरण वा विभाजन गर्न सकिनेछ । संस्थाको एकीकरण र विभाजन गर्दा सहकारी ऐनको दफा ६५ बमोजिमको प्रक्रियाको पालना गरिनेछ ।
२. संस्थाको साधारण सभाको कुल सदस्य संख्याको दुईतिहाई सदस्यको बहुमतले संस्था विघटन गर्ने निर्णय गरेमा संस्थाको विघटन हुनेछ । प्रचलित ऐन बमोजिमको प्रक्रिया अपनाईनेछ ।

७२. सेवा शुल्क :

संस्थाले सदस्यहरूसँग ऋणको करिबर गर्दा व्याज बाहेक अन्य शुल्क लिइने छैन । तर सदस्यहरूलाई पुर्याइने अन्य सेवा वापत भने पूर्व निर्धारित सेवा शुल्क लिन सकिनेछ ।

७३. घर जग्गा खरिद :

संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको लागि साधारण सभाको निर्णय बमोजिम घरजग्गा खरिद गर्न सक्ने छ ।

७४. विविध :

१. बैकिङ कारोबार गर्नुपरेमा सम्बन्धित नेपाल राष्ट्र बैंकको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र गरिनेछ ।
२. संस्थाको साइनबोर्डमा आरुघाट गाउँपालिकाको सहकारी ऐन २०७५ बमोजिम स्थापित भनि लेखिनेछ ।
३. कुनै सदस्य संस्थाको संचालक वा लेखा समितिको पदमा उम्मेदवार हुँदा सदस्य स्वयंले प्रचलित कानून बमोजिम आफ्नो नाम कालो सूचीमा नपरेको, कर्जा कारोबारमा अनियमित नगरेको, संस्थाबाट लिएको ऋणको भाखा ननाघेको, संस्थामा अन्य तिर्नु बुझाउनु पर्ने बाँकी बक्यौता नभएको, र संस्थाको स्वीकृत कार्यक्षेत्र भित्र बसोबास गरी रहेको भनी स्व-घोषणापत्रमा सहिछाप गरी मनोनयन पत्रसाथ निर्वाचन समिति समक्ष पेश गर्ने गर्नुपर्नेछ । कुनै दावी विरोध परी उपरोक्त विवरण झुट्टा ठहरेमा निर्वाचन समितिले मनोनयन रद्द गर्नेछ ।
४. संस्थाको बचत, लगानी तथा सबै सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने सामूहिक जिम्मेवारी संचालकहरूको हुनेछ । यस बारेमा स्यष्ट कार्य विभाजन भएकोमा सोही बमोजिम व्यक्तिगत रूपमा बढी जिम्मेवार ठहराई कुनै पदाधिकारीलाई थप कारबाही प्रक्रिया चलाउन यस व्यवस्थाले वाधा पुग्ने छैन ।

५. संस्थाले ऋण उपसमितिको सिफारिसमा ऋण लगानी गर्ने र ऋण लगानी उपसमितिका पदाधिकारीले आफ्नो सिफारिसको जिम्मेवारी वहन गर्नु पर्नेछ ।
६. संस्थाका सदस्यहरूका बिच संस्थापक सदस्य, शेयर सदस्य र साधारण सदस्य आदि रुपमा वर्गीकरण गरी विभेद गरिने छैन ।
७. संस्थाले सहाकरी मुल्य मान्यता र सिद्धान्तहरूमा आधारित रही आचार संहिता तयार गरी लागु गर्नु पर्नेछ ।
८. संस्थाको प्रमाण पत्रमा उल्लेख भए बमोजिम संस्थाको नाम, दर्ता नं. ,दर्ता मिति र दर्ता भएको सहकारी कार्यालयको नाम र कार्यक्षेत्र समेत खुलाई नेपाली भाषा, देवनागरी लिपिमा साइनबोर्ड लेखी संस्थाको कार्यालयमा सबैले देख्ने गरी राख्नु पर्नेछ ।
९. संस्थाको कुनै सदस्य एकै प्रकृतिको एक भन्दा बढी संस्थाको समिति वा लेखा समितिको कुनै पदमा उम्मेदवार हुन सक्नेछैन ।
१०. संस्थाको ऋणी सदस्यले भाखा नाघेको ऋण चुक्ता नगरे सम्म यस विनियम बमोजिम गठन हुने उपसमितिको कुनै पदमा उम्मेदवार हुन पाउने छैन ।

७५. अमान्य हुने:

१. यस विनियममा उल्लेखित कुनै व्यवस्थाहरू सहाकरी ऐन, नियम र सहकारीका सिद्धान्तहरूसंग बाझिने भएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।
 २. यस विनियममा उल्लेख नभएका विषयहरूको बारेमा सहकारी ऐन, नियम, र सहाक्रिका सिद्धान्तहरू बमोजिम संस्थाको काम कारबाही संचालन गरिनेछ ।
७६. कुनै संचालक वा साधारणसभाको प्रतिनिधिको निर्वाचन वा नियुक्तिका सम्बन्धमा सहाकरी ऐन, नियम र विनियम अन्तर्गतको कुनै व्यवस्थाको पालना भएको छैन भन्ने कुरा पछी ठहरिन गएमा त्यसरी ठहरिनु भन्दा अगावै त्यस्तो संचालक समिति, उपसमिति वा साधारण सभाले गरेको काम कारबाही सो कुराले मात्र बदर हुने छैन ।
- सहाकरी सम्बन्धी संघीय कानून र प्रदेश कानूनसंग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म बदर हुने छ ।

तदर्थ समितिका पदाधिकारीहरु

क्र.स.	पद	नामथर	ठेगाना	हस्ताक्षर
१	अध्यक्ष			
२	उपाध्यक्ष			
३	सचिव			
४	कोषाध्यक्ष			
५	सदस्य			
६	सदस्य			
७	सदस्य			
८	सदस्य			
९	सदस्य			
१०	सदस्य			
११	सदस्य			

पेश गर्ने कर्मचारीको

नाम:-

दस्तखत :-

पद :-

स्वीकृत गर्ने पदाधिकारीको

नाम:-

दस्तखत :-

पद :-

दर्ता गर्ने कार्यालयको छाप :-

दर्ता मिति :-

अनुसूची -१
(विनियमको दफा ५ संग सम्बन्धित)
संस्थाको चिन्ह र छाप
संस्थाको चिन्ह वा छापको लोगो यस प्रकार हुनेछ ।

१. यस संस्थाको चिन्ह वा छाप गोलाकार भित्र किनारमाकृषि सहकारी संस्था लि. आरुघाट गाउँपालिका
गोरखा

अनुसूची -४
(दफा ५९ संग सम्बन्धित)
शपथग्रहण

मा.....कृषि सहकारी संस्था लिमिटेडको
.....पदमा साधारण सभाबाट निर्वाचित भएकोमा पदाधिकारीको हैसियतबाट कुनै किसिमको लोभ, लालच र मोलाहिजा नगरी पक्षपात रहित ढंगबाट निर्णय गर्नेछु । मलाई ज्ञात हुन आएको सहाकारी संस्थासंग सम्बन्धित कुनै गोप्य कुरा अधिकारिक व्यक्ति बाहेक अन्य कसैलाई म पदमा रहे वा नरहेको जुनसुकै अवस्थामा पनि प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा भन्ने वा संकेत गर्ने छैन ।

शपथ ग्रहण गराउनेको

नाम :-

पद:-

सही :-

शपथ ग्रहण गर्नेको

नाम:-

पद:-

सही :-

